

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ben edebiyattan ibaretim

KAFKAOKUR

SAYI 64 - YIL 8 - MART 2022 - 18 TL - KKTÇ: 20 TL

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

ACI İNSANDA İZ BIRAKIR
AMA GÖRÜLMEMEYECEK KADAR DERİNDE.

MARGARET ATWOOD

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR

Fikir, Sanatve Edebiyat Dergisi
"... ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 64 - 18 TL | KKTC: 20 TL

Instagram.com/kafkaokur
twitter.com/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi

Akademiler Eğitim, Denetim ve Danışmanlık
Tic.Ltd.Şti.

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Editör

Alparslan Demir

Genel Yayın Yönetmeni

Gökhan Demir

Sanat Yönetmeni

Yunus Emre Aytaç

Kapak Çizeri

Eren Caner Polat

Son Okuma

Buse Arslan

Web: www.kafkaokur.com

İletişim: editor@kafkaokur.com

Reklam: reklam@kafkaokur.com

Adres: Altunizade Mah. Palandöken Sok. No: 19/1
Üsküdar / İstanbul

ISSN: 2148-6824

Yayın Türü: Yaygın Süreli Yayın

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş. (216) 354 30 00
Güzeltepe Mah. Mareşal Fevzi Çakmak Cad.

B Blok No 29/Y1 Eyüpsultan/ İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş. (216) 354 39 09

Yazarlar

Okan Çil - Soner Sert - A. Gülferm Özer - Çiğdem Demirehan
Zeynep Kahraman Füzün - Cihat Duman - Eda İşler - Tuğba Sanıunal
Nilgün Taylan - Hakan Bıçakcı - İkin Tuğçe Kabadayı - Mahir Şanlı
Birsel Kılınççı - Alparslan Demir - Utku Yıldırım - Bilal Tayfur
Senem Gezeröğlu - Cem Tunçer

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster

Eren Caner Polat - Cansu Akın - Yunus Emre Aytaç

Merve Yiğit - Oya Başkaya - Serkan Yolcu

Mücahit Aydoğdu - Timuçin Keleş - Serap Karataş Olgaç

Nilay Aydın - Ece Haskan - İhsan Canitez

© Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Av

Zeynep Kahraman Füzün

Tavan aşırı yakın.
Bacaklarını kıpırdatamıyorum.
Anne olmak bu kadar zor
olmamalı. Kadın olmak...

Köklerin Altında

Eda İşler

Tadı, kokusu, dostu, sohbeti,
hevesi kovalayıp dursa da
sigara içmekten oldum olası
kaçtım ben...

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR'un tüm sayılarını

shopier.com/kafkaokur

adresinden edinebilirsiniz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

24 Neredeyse Bir Asır Olmuş Dünyaya Geleli, Düşükçe Kaniyor Hâlâ Çocukluğumun Dizleri...

Tuğba Sarıunal | Ben yirmi yaşında öldüm ama seksen yaşında gömdüler. Koskoca...

Takım Elbiseli Uzaylılar

Hakan Bıçakcı

Bilim kurgu sinemasının her dönem odağında olan uzay teması, kendi içinde...

34 Vikinglerin Fesat Tanrısı Loki Mahir Şanlı

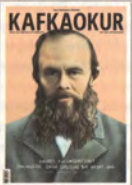
Ara ara mitolojinin ötekilerini anlatacağımızı söylemiştik. Bu ay, Nors mitolojisinin "öteki'si, kurnazlık ve fesatlık...

38 Babalar Gibi Bir Yazı Bırsel Kılınççı

Orijinal bir kurum kuruluş olan babalık müessesesine, bir kumandaya uzanma mesafesinde olan bu yazımı...

44 Ve... Sıfır Senem Gezeroğlu

Vapurdasın. Güvertede oturuyorsun. Yorulmuşsun, uyumak istiyorsun, göz kapakların ağırlaşıyor. Nefesin...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Cansu Akın

Okan Çil

NOLITE TE BASTARDES CARBORUNDORUM

“Sault Ste. Marie’de eski bir evde yaşayan küçük bir çocukken herkesten önce uyanır ve soğuk ama geniş tavan arasına çıkardım ve tek başına olmanın lüt-fuyla çubuk ve makaralardan mütevellit bir oyuncak takımıyla tuhaf yapılar ve yarı insan canlılar yaratırdım.”

19. yüzyıl büyük bir yeniliği beraberinde getirdi. Bir yanda dünyanın en iyi romanları, öyküleri yazılırken, diğer yanda buharlı makineler ve diğer icatlarla üretimden günlük hayata kadar pek çok yerde ciddi bir yenilenme başladı. Bunların yanı sıra sosyal hak ve özgürlük anlamında da büyük bir aydınlanma söz konusuydu. Kudretli imparatorluklar aksıyor, monarşiler güç kaybediyor, başta Avrupa’daki 1848 Devrimleri olmak üzere, dünyanın pek çok yerinde halk isyan ediyordu.

Bilimsel gelişmelerin ve rasyonel aklın bu denli güç kazanması Avrupa edebiyatında, özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında, tabiri caizse bir ütopya edebiyatının doğmasına önayak oldu. *Kıvrıkluyıldızın Günleri* (H. G. Wells), *Geriyeye Bakış: 2000’den 1887’ye* (Edward Bellamy), *Yeni Amazonya: Gelecekte Bir Kesit* (Elizabeth Burgoyne Corbett), *Gelecekte Anılar* (William Morris) gibi pek çok kitap geleceğin özgür, uygar, eşit ve adil olacağı ön kabulüyle yola çıkıp okurlara “bakın bakın” der gibi bir tavra sahipti. Öyle ki Arthur Sullivan ve W. S. Gilbert adlı iki bestekâr, parodi mahiyetinde *Utopia Limited* (*Ütopya Şirketi*) adlı bir operet yazmıştı.

Ne var ki 20. yüzyıl savaşlar, katliamlar ve ekonomik krizlerle başlayınca, kurulan güzel gelecek düşleri de bilim ve teknolojiye duyulan inanç da yavaş yavaş etkisini kaybeder oldu. Bu süreçten, özellikle de II. Dünya Savaşı’ndan sonraki edebiyatta ise varoluşun ağır bastığı bir distopya fikri güç kazandı. Artık gelecek pek öyle umutla beklenen, arzu dolu bir bal ve süt ülkesi olarak görülüyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Margaret Atwood ise ütopya ve distopyanın -yin yangvari bir şekilde- başından beri iç içe olduğunu iddia ederek buna "üstopya" adını verdi. Bir tür spekülâtif kurgu olarak da değerlendirilebilen üstopya kavramı, Atwood kitaplarının genel atmosferini tariflemek için birebirdir. Bunun en bilindik, en sevilen örneği de sanıyorum *The Handmaid's Tale*, namıdiger *Damızlık Kızın Öyküsü* adlı kitaptır. Geçtiğimiz son birkaç yılda bütün dünyayı kasıp kavuran, feminizme, totalitarizme dair günümüze önemli sorular yönelten *Damızlık Kızın Öyküsü* bu ayki dosya konumuz.

Bir sürü ödüle layık görülüp yine de birileri tarafından yasaklanan/sansürlenlen bu kitaba geçmeden Atwood'un hayatına bakmakta fayda var.

YALNIZLIĞIN EDEBİYATLA BİR İLGİSİ OLMALI

Atwood, 1939'da, II. Dünya Savaşı'nın başlamasından iki buçuk ay sonra Kanada'da dünyaya geldi. Anne ve babası Nova Scotialıydı. Babası ormanda yaşayan bir çiftçinin oğluydu, zor şartlarda eğitim görmüş, yılmamış, nihayetinde orman entomolojisini bitirip böcek bilimci olarak görev yapmaya başlamıştı. Annesi ise bir doktorun kızıydı, hiç "hanımefendi" gibi yetişmemişti, o da zorlu şartlarda yaşamış ve öğretmenlikten mezun olmuştu.

Atwood'un çocukluğu babasının işi gereği mevsimsel seyahatlerle geçerken; aile, şehir merkezinde de ormanın ortasındaki bir evde de yaşadı. O zamanlar yaşadıkları yerlerde tiyatro ve sinema salonları yoktu, hatta radyo bile doğru düzgün çekmiyordu. Atwood'la kardeşlerinin vakit geçirmek için ellerinde oynamaktan ve kitap okumaktan başka pek bir seçenekleri bulunmuyordu.

Atwood'un hikâyelerle küçük yaşlarda tanışmasının bir diğer sebebi de abisiyle birbirlerine anlattıkları masallardı. Can sıkıntısından karşı karşıya oturur ve gelişigüzel şekilde sürekli bir şeyler uydururlardı.

"1944, 1945 kışında Sault Ste. Marie'de eski bir evde yaşayan küçük bir çocukken herkesten önce uyanır ve soğuk ama geniş tavan arasına çıkardım ve tek başına olmanın lütfuyla çubuk ve makaralardan mütevellit bir oyuncak takımıyla tuhaf yapılar ve yarı insan canlılar yaratırdım. Asıl istediğim kutunun üzerindeki değirmeni yapmak ve bendeki takımda bu iş için gerekli parçalar yoktu ve savaş dönemi olduğu için eksik parçaları temin etmek mümkün değildi.

Bazıları yetişkin olarak ortaya koyduğumuz sanatın çocuklukta eksikliğini çektiğimiz şeyleri ikame ettiğini söyler. Bu doğru mu değil mi bilmiyorum. O değirmeni inşa edebilmiş olsaydım yazar olur muydum?"

Savaş sonrasında okula gitmeye başladığında yeni arkadaşlar edinmişti, ama masallar uydurmaya da devam ediyordu. Yedi yaşında, yalan söylediği için ayın altında kalarak ezilen birini anlattığı bir piyes yazdı ve bunu kartondan karakterle abisiyle arkadaşlarına izlettirdi. Ne yazık ki temsili pek kimse beğenmedi ve ilk eleştirisini de böylece almış oldu.

II. Dünya Savaşı yerini Soğuk Savaş'a bırakmış ve ölenleri ikame etmek için "en az dört çocuk" fikri rağbet görmeye başlamıştı. Atwood, ailesiyle beraber Toronto'ya taşındığında, ergenlik zamanlarında, radyodan tasvip edilmeyen şarkılar dinleyip, seksten bahsetmediği için okunmasına müsaade edilen Poe'nun kitaplarını hatmediyor ve Doyle'un Sherlock Holmes'u başta olmak üzere pek çok karaktere aşık oluyordu.

Cinsellik büyük bir tabuydu; büyükler bunun düşünülmesini bile istemiyorlardı. Okulda kazara hamile kalan kızlar kürtaja götürülüyor ya da silah zoruyla evlendiriliyorlardı. Hâl böyle olunca Atwood okumalarını üçe ayırdı: Okuldakiler, dışarıdakiler ve gizlice okudukları... Elvis'in ortalığı kasıp kavurduğu, arabalı açık hava sinemalarının yeni yeni tutulduğu bir dönemde bunlar önemli ayrıntılardı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

*Cen net için sana
ihtiyaçımız var.
Cehennemi
kendisi başımıza da
yapa biliyoruz.*

*Damızlık Kızın Öyküsü,
s.243, Margaret Atwood,
Doğan Kitap*

Devam eden yıllarda, 1956'da, okuldan çıktığı bir gün aklından bir şiir yazmaya başladı ve birden yazar olmaya karar verdi. Kelimelerle oynamak çok hoşuna gitmişti.

"Şiirim hiç iyi olmadığını bilmiyordum, bilseydim de umursamazdım herhâlde. Beni bağımlı kılan şey sonuç değil, deneyimdi: O elektrikti. Yazarlığa geçişim ani oldu, tıpkı 'B' filmlerindeki halim selim banka memurlarının bir anda sivri köpek dişli canavarlara dönüşüvermesi gibi. Bendeki değişimi gören biri, fareleri devleştiren veya insanları görünmez kılan türden bir çeşit kimyasal maddeye ya da kozmik ışına maruz kaldığını sanabilirdi."

Bu kararı duyan büyükler onu şefkatle karşıladılar, "hiç yoksa evden yapılacak bir iş"ti yazarlık ve kadının yeri eviydi. Atwood'un etrafında bir yazar bulunmuyordu, okuduklarının çoğu zaten ölüydü. Hâl böyle olunca onu yazma noktasında şevklendirecek, hakkıyla eleştirecek tek kişi yine kendisiydi.

Yola önce ucuz dergilere aşk öyküleri yazarak çıkmaya karar verdi. Bu sayede para kazanır ve geçim sıkıntısı yaşamadan ciddi eserler kaleme alabilirdi. Çok geçmeden işe koyuldu, ancak kelime dağarcığı bu iş için yeterli değildi. Başka bir yol bulması gerekiyordu. Yazarlığa en yakın meslek olarak gazeteciliği gördü sonra. Evet, gazeteci olacaktı. Ancak bir darbe de buradan yedi. Uzak akrabalarından gelen bir muhabir kadın onunla konuştu; bu sektörde kadınların ötelendiğini ve sadece ölüm ilanlarıyla belli başlı kadın sayfalarını yazmalarına izin verildiğini söyledi. Atwood bu bahsi de böylece kapattı. Geriye tek bir şey kalıyordu: Üniversiteye gidip öğretmen olmak. Bu fikir ona hiç cazip gelmiyordu, ama uzun yaz tatillerinde oturup başyapıtlarını yazabilmek için öğretmenlik fena bir iş değildi.

*Bir fare de istediği
yere gitmek te
özgürdür, la biren tin
içinde kaldığı
süreç.*

Damızlık Kızın Öyküsü,
s.217, Margaret Atwood,
Doğan Kitap

MEZAR KAZICISI OLMAK

Üniversite yıllarında, *baby boom* kuşağı olarak arayış içerisindeydiler. Atwood kısa süre sonra "entel"ler arasındaki yerini aldı. Arkadaşlarıyla sürekli bir şeyler okuyup tartışıyorlardı: 1950'li yılların sonlarında ortaya çıkan Beat kuşağından ziyade Avrupa'yla ilgileniyor; Faulkner, Fitzgerald, Woolf, Sartre, Beckett, Brecht ve yasaklı olduğun için el altından Henry Miller okuyorlardı.

Bu süreçte tiyatroyla, tiyatrocularla yakınlaşmaya başladı; oyunculuk yapmıyordu, ama dekor boyuyor, afiş tasarlayıp basıyordu, bir yandan da yazmaya devam ediyordu; şiirler, öyküler, çeşitli roman denemeleri... Yazdıklarını başta üniversite dergileri olmak üzere, şehrin prestijli yayınlarına da gönderiyor ve aldığı her ret cevabıyla sinirle kibir arası bir ruh hâline bürünüyor, yine de yazıyordu. Hatta öykülerini, şiirlerini gönderdiği zarflara, cinsiyeti belli olmasın, dolayısıyla yayımlanma şansı artsin diye "M. A." şeklinde imza attığı da oluyordu. İlk kabulünü de bu sıralarda aldı. Bu, onda yazar olabileceği hissi, tümseği aştığı izlenimi yarattığı için büyük bir mutluluğa sebep oldu. Ancak işin önemli kısmı bunu sürdürebilmektir.

Eski bir fabrikaya kurulu *The Bohemian Embassy* (*Bohe m Elçiliği*) adlı kahvehanede düzenlenen şiir gecelerinde, kendi şiirlerini okumaya her yeltendiğinde sahne arkasında mide krampları geçirip sürekli kusmaya başladığı bir dönem çıkageldi sonra. Burası çok enteresan bir yerdi; kitabı olan-olmayan pek çok edebiyat meraklısı kendini gösterme derdinde çırpınıyordu.

Peki, bunun ölçütü neydi? Yazar olmak neydi, nasıl başarılıydı?

**"Çoğu insan vakit bulsa kitap yazabileceğine inanır. Pek haksız da sayılmazlar. Birçok kişi kitap yazabilirdi... Başkalarının okumak isteyeceği deneyimler yaşamış ol-
salardı. Fakat bu 'yazar olmakla' aynı şey değildir."**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

CANSU AKIN
CANSU AKIN

Cansu Akın

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Veya daha ürpertici bir şekilde ifade edeyim: Herkes mezarlıkta çukur kazabilir ama herkes mezar kazıcısı değildir. Mezar kazıcılığı çok daha fazla dayanıklılık ve azim gerektirir. Ayrıca bu, eylemin doğası sebebiyle, oldukça derin bir şekilde sembolik bir roldür. Mezar kazıcısı sadece çukur kazın biri değildir. Başka insanların yansımalarının, korkularının ve fantezilerinin, kaygılarının ve batıl inançlarının yükünü sırtında taşır. İstese de istemese de faniliğin temsilcisidir."

Atwood, 1961'de üniversiteden onur derecesiyle mezun olup Harvard Üniversitesinde yüksek lisansa başladı. Bu süreçte yazmaya da devam ediyordu, ama hâlâ ne yapacağı konusunda netleşmiş değildi; her roman denemesinde kendini arıyor, açtığı çukuru mezara dönüştürmeye çabalıyordu.

Yirmi altı yaşında ilk gerçek (şiir) kitabını yayımladı. O zamanın şair modasında, bu işler *underground* şekilde işlediğinden, Atwood da bir arkadaşının bodrumundaki küçük matbaa makinesinde kitabını kendisi baskı. Abisi kitabı aldığıda kardeşini kutladı ve *"İlk şiir kitabını yayımladımın, tebrikler. Gençken ben de öyle şeyler yaptım,"* dedi.

Yazmak, bir şeyler üretmek her ne kadar bir gençlik hevesiyle başlamış olsa da, insanları buna ikna etmenin en temel yolu devam etmekten geçiyordu. Atwood da öyle yaptı. Zaten esas sorun en yakınlardaki insanlardı. Onları ikna etmek çok güçlü.

1969'da *Evlenilecek Kadın* adlı ilk romanını yayımladığında nihayet kendini bulmuştu. Genç bir kızın evliliği, aşkı sorgulaması üzerine kurulan bu feminist romanda Atwood ileride yazacağı kitapların gücünü de bir nevi haber vermiş oldu.

Onu edebi olarak bambaşka bir yola sokacak ve yıllar sonra tüm dünyada tanınmasına sebep olacak kitabını ise 1985 yılında kaleme aldı: *Damızlık Kızın Öyküsü* adlı bu kitap giderek yükselen bir ivmeyle herkesi kendine hayran bırakmaya ve küçük de olsa bir grup bağınazı sınırdan çıldırtmaya devam ediyor.

Peki, *Damızlık Kızın Öyküsü* nasıl bir kitap, nasıl yazıldı, ne gibi tepkiler aldı? Şimdi buna bakalım.

"BİZ İKİ BACAKLI RAHİMLERİZ, HEPSİ BU"

Atwood, yazdığı üç beş kitaptan sonra yeni bir arayışın içine girdi. Aklında bir yol vardı, ama burası oldukça karanlık ve tekinsizdi. İlk defa böyle bir şeye kalkışacağı için korkuyla karışık bir merak içindeydi. Kolları sıvayıp birkaç kez yazmaya girişti, fakat pek istediği gibi olmadı, sonra yeniden denedi.

Yıl 1984, yer Berlin'di.

Alman Akademik Değişim Servisi programı kapsamında aldığı bursla Batı Berlin'e gelen Atwood, şehri bölen koca duvarın ve onun her iki tarafta yarattığı soğuk, klostrofobik atmosferin içinde *Damızlık Kızın Öyküsü*'ne başladı. Kitabın büyük bir kısmınıysa Toronto'ya döndüğünde yazdı. 1985 baharında bir yüksek lisans kürsüsü başkanlığı için gittiği Alabama'nın Tuscaloosa şehrinde de son noktayı koydu.

İlgincidir; böylesine totaliter bir romanı bitirdiğinde, arkadaşları onu şehirde bisiklet sürmemesi için uyarıyorlardı: *"Ko münist olduğunu düşünür, arabayı üzerine sürerler,"* diyorlardı. Kurmacayla gerçeğin silikleştiği günlerdi bunlar.

"Damızlık Kızın Öyküsü"nü yazmak bende donmuş bir nehrin üzerinde kayıyorumşum, keyfim yerinde ama dengem her an bozulabilirmiş gibi garip bir his yarattı. Buzun inceliği neydi? Başım ne denli beladaydı? Düşersem aşağıda beni neler bekliyordu? Bunlar yazarlara özgü, yapısal ve uygulamaya yönelik sorulardı ve en can alıcısı, her yazarın bitirdiği her bölümden sonra kendisine sorduğu o soru, 'Bunlara inanan olamaz mı?' sorusuydu."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Hiçbir şey bir anda değişmez: Dere ce dere ce insanın bir küvette farkına varmadan haşlanarak ölürsünüz.

Damızlık Kızın Öyküsü,
s.68, Margaret Atwood,
Doğan Kitap

“Olaylar geleceğin Amerika’sında geçer. Anayasa hiçe sayılmış, kongre feshedilmiş, hak ve özgürlükler ortadan kaldırılmış ve ortaya Gilead Cumhuriyeti adında totaliter bir yönetim çıkmıştır.”

Atwood her ne kadar totaliter bir gelecek tahayyülünde bulunmuş olsa da tek bir kuraldan asla şaşmadı: Yazdıkları, tarihte yaşanan veya -eldeki araçlar düşünülünce- ileride yaşanabilecek olaylardan ibaretti. Bunun dışında hiçbir şeyi romana sokmadı.

Zaten Ursula K. Le Guin üzerinden başlayan bilim kurgu tartışmasının temeli de buraya dayanır. Atwood, kitaplarını bilim kurgu kategorisine koymaz; spekülatif kurgu, der, üstopya, der, ama bilim kurgu demez, çünkü bilim kurgu kavramının çok geniş bir perspektifte kullanıldığını, bir kavramın içini bu denli doldurmanın doğru olmadığını savunur. Ayrıca bilim kurgu denince akla gelen, gezegen savaşları gibi konuları kapsayan kurmacalara kıyasla kendi kitaplarındaki olayların gerçekleşme ihtimalinin bulunduğunu belirtir. Kitaplarının, özellikle de *Damzlık Kızın Öyküsü*’nün modern topluma bir uyarı niteliği taşıdığını da bu yüzden belirtir.

Damzlık Kızın Öyküsü 1985 sonbaharında Kanada’da, 1986 baharındaysa Amerika ve Birleşik Krallık’ta yayımlandı. Eleştiriler kitabın tam bir uydurmaca olduğu yönündeydi. Altı boş, kötücül ve art niyetli kabul ediliyordu. Derken Los Angeles’ın Venice Plajı dalgakıranına biri şöyle bir şey yazdı: “*Damzlık Kızın Öyküsü* Burada Gerçek Oldu Bile!”

ALIŞMAMAK – KABUL ETMEMEK

Atwood yazım esnasında kitaba önce “Fredinki” ismini verdi. İngilizcesi “Offred”. Bu aynı zamanda dini bir adağı, bir kurbanı temsil edercesine “offered” kelimesini de karşılıyordu. Daha sonradan kitabın *Damzlık Kızın Öyküsü* ismini alması biraz kendiliğinden oldu. Hem böylece masalları, halk hikâyelerini de çağırıyordu.

Bugüne kadar kırktan fazla dile çevrilen *Damzlık Kızın Öyküsü*, 2017’de MGM/Hulu’da televizyon dizisine dönüşerek bütün dünyaya yayıldı, ama bu onun ilk uyarlanması değildi. 1989’da aynı isimle filme çekildi. Üstelik senaryosunu da absürt tiyatronun öncü isimlerinden Harold Pinter yazdı. Daha sonra beyaz perdeden sahnelere taşındı; opera oldu, bale oldu, tiyatro oyunu yapıldı, hatta çizgi roman versiyonu bile çıktı.

Ne var ki bunların hiçbiri Bruce Miller öncülüğünde, Elisabeth Moss, Yvonne Strahovski, Joseph Fiennes gibi oyuncularla hayat bulan 2017’deki versiyonu kadar etkileyici olmadı. Bruce Miller yarattığı atmosferle kitabın etki alanını oldukça genişletti, Atwood’un hayal gücünü ete kemiğe büründürdü.

Yayınlandıktan kısa süre sonra tüm dünyayı etkisi altına alan ve onlarca ödüle layık görülen bu diziyi böylesine etkileyici kılan şey neydi peki?

Olaylar geleceğin Amerika’sında geçer. Anayasa hiçe sayılmış, kongre feshedilmiş, hak ve özgürlükler ortadan kaldırılmış ve ortaya Gilead Cumhuriyeti adında totaliter bir yönetim çıkmıştır. Bu yönetim meşruiyetini dine dayar ve tartışılması bile ölümlle sonuçlanacak bir düzen kurar.

Hemen her totaliter rejimde olduğu gibi işe kadınları sosyal hayattan kopararak başlanır. Önce kadınların çalışması yasaklanır, para kazanmalarının önüne geçilir. Böylece her kadın erkeğe bağımlı, doğurmadan başka bir görevi bulunmayan canlılara

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

“Atwood’un belirttiği gibi, bu bir uyarıdır. Kabul etmemek, alışmamak, izin vermemek gerektiğinin bir kez daha altının çizildiği sert bir uyarı.”

dönüştürülür. Kadınlar kadar olmasa da, alt, orta sınıfa mensup erkekler de bu kıyımın nasibini alır. Diğer bir deyişle hemen her şey karanlığa boğulur.

Yeni rejim hâkimiyetini yavaş yavaş genişletirken, bir yandan da doğum oranlarında çok ciddi bir düşüş yaşandığını görürüz. Kadınların büyük bir çoğunluğu hamile kalamaz, kalanlara ya düşük ya da ölü doğum yapar.

Böyle bir atmosferde sağlıklı doğum yapmayı beceren kadınlardan biri de June’dur. June, eşi Luke’la kızları Hannah’yı korku içerisinde büyütürken çıkan yeni bir kararla, hâlâ doğurabilen bütün kadınlar Red Center adı verilen bir kampa toplanıp, yönetim kademesindeki komutanlara çocuk doğurması için verilirler. Baskı rejimi bütün sertliğiyle sürerken arkadan arkaya da bir isyan hareketi örgütlenmeye başlar. Bu noktadan sonra her şey bir özgürlük savaşına dönüşür.

Dizide iki kadın grubu daha vardır; ilki yöneticilerin eşlerinin oluşturduğu ayrıcalıklı grup, diğeri ise “teyzeler” adı verilen, damızlıkları eğitmekle görevli yaşlı kadınların oluşturduğu grup. Bu kadınlar da baskı altındadırlar, ama ellerinde birer sopa olması onları tabiri caizse birer işkenceciye dönüştürür. Özellikle de teyzeler. Kendilerine ancak erkeklerle bir alan yaratabilen bu kadınlar, toplama kamplarındaki Yahudi gardiyanları andırır.

Bütün ülkenin cezaevine dönüştürüldüğü yeni düzende, iktidarın belli bir yerde değil, hayatın bütün alanına yayıldığını görürüz. Foucaultcu iktidar teorisi bağlamında baktığımızda buna panoptik göz de diyebiliriz. Her şeyi gözleyen, ancak görünmeyen, bedensiz, zamansız ve mekânsız olan bu iktidar, kişinin kendisiyle kurduğu ilişkiye bile sirayet eder ki herkesin polisleşmesi biraz da bundandır. Foucault, analizinin devamında şunu da eklemeyi ihmal etmez tabii: İktidar her yerdeyse, direniş de her yerde olmalıdır. Bazen tek bir kelimenin, bir hareketin, bazen hareketsizliğin bile direniş olarak kabul edilmesi bundandır.

“Artık uyanığım. Daha önce uykudaydım. Bu yüzden izin verdik. Kongreyi katlettiklerinde uyanmadık. Teröristleri suçlayıp anayasayı askıya aldıklarında, o zaman da uyanmadık. Geçici olduğunu söylediler. Hiçbir şey aniden değişmez. Sürekli ısınan bir kuvvette farkına varmadan ölürsünüz.”

Evet, hiçbir şey aniden değişmez; kılık kıyafete müdahale edilir, içkiye, eğlence anlayışına karışılır, eğitim sistemi, müfredat değiştirilir, yasalar hiçe sayılır, hukuksuzca, gözününün içine baka baka yolsuzluk yapılır, bütün kötülükler dinle sivanarak meşru gösterilir... Ve belli bir yerden sonra susmak bile çare olmaz, onları desteklemeniz istenir. Karşı çıkıp eleştirdiğinizdeyse terörist ilan edilir, işinizden atılır, cezaevlerine konursunuz.

Roland Barthes’in dediği gibi: “Faşizm konuşma yasağı değil, söyleme zorunluluğudur”. *Damızlık Kızın Öyküsü’nü*, -devam kitabı *Ahitler*’le birlikte- bu minvalde değerlendirince karşımıza bir romandan/diziden fazlası çıkar. Atwood’un belirttiği gibi, bu bir uyarıdır. Kabul etmemek, alışmamak, izin vermemek gerektiğinin bir kez daha altının çizildiği sert bir uyarı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

*Ne fret çok kötü
bir duygudur, diye
öğretmişti bize
Estée Teyze, çünkü
ruhu körleş tirir.*

Ahitler, s.117,
Margaret Atwood,
Doğan Kitap

CANSUAKIN
CANSUAKIN

Cansu Akın

“Bir sanat eserinin inandırıcı olmasını, alıcısında bir his uyandırmasını sağlayan en önemli öge atmosferdir.”

Soner Sert

ROMANDAN FİLME DAMIZLIK KIZIN ÖYKÜSÜ

Margaret Atwood tarafından kaleme alınan ve 1985 yılında yayımlanan *Damızlık Kızın Öyküsü*, kadın yazını konusunda çığır açan bir edebi eser. Bir feminist distopyayı anlatan roman, bildiği gibi kadınların devlet tahakkümü altına alındığı ve yalnızca çocuk doğurmak için kullanıldığı bir düzeni konu alıyor. Sınıfsal eşitsizliğin ayyuka çıktığı, dinin egemenlerin buyruğunda olduğu ve erkekliğin kutsandığı bir dünyada, yaşanan bir dizi felaketten ötürü sadece bazı kadınların yumurtalıkları aktiftir. Kolluk güçleri tarafından belirlenen bu kadınların aile düzenine ve cinsel kimliğine bakılmaksızın bir kampa alınması ve buradan kodamanların soylarını devam ettirmesi için birtakım evlere yollanması üzerine kurulu hikâye, bir kadını -Kate'i- odağa alarak ilerliyor. Nihayetinde yaşanan olaylar, Deleuze'un "İktidar hayatı hedef aldığında, hayat iktidara direniş olur" sözünü doğrular nitelikte gelişmelere sebep oluyor.

Bir distopya, gelecekte yaşanması arzu edilmeyen bir dünyayı konu alsa da asıl olarak bugünde geçer. Yazar, kaynağını şimdi'den alır. Atwood'a *Damızlık Kızın Öyküsü*'nü yazdıran gerçeklik de o günün dünyasından hareketle şekillenir. SSCB'nin zayıflaması, neoliberal politikaların dünyaya egemen olmaya başlaması, küresel sermayenin görünür-lüğünü arttırması, güçlü devlet imgesinin yerleşikleşmesi, şiddetin ve erkin iktidarı elinde tutanlar -erkekler- tarafından yeniden üretilmesi 80'lerin başına tekabül eder. Aynı dönem ikinci dalga feminizm akımının da güçlendiği yıllara rastlar. Binlerce yıldır iktidar odak-ları tarafından sömürülen kadın, bugün artık kadın hareketi olarak tanımlanan hüviyete o yıllarda kavuşur. Atwood, bu koşullar altında, bu bilinçlenme yoluyla romanını yazar.

90'lı yıllara doğru Atwood'un romanının hakları dünyaca ünlü ABD'li prodüksiyon şirketi MGM tarafından satın alınır. Hemen bir yönetmen aranır. 1979 yılında Günter Grass'ın *Teneke Trampet* adlı romanını sinemaya uyarlayan ve bu başarısıyla aynı yıl hem Cannes Film Festivali'nde büyük ödül, hem de Oscar Ödülleri'nde en iyi yabancı film ödülünü kazanan Alman yönetmen Volker Schlöndorff'a ulaşılır. Senaryoyu Nobel ödüllü İngiliz oyun yazarı ve senarist Harold Pinter kaleme alır ve çekimler başlar.

Bir sanat eserinin inandırıcı olmasını, alıcısında bir his uyandırmasını sağlayan en önemli öge atmosferdir. Yazar, ressam, heykeltıraş, müzisyen, yönetmen ya da sanat icra eden her kimse, eserinin doğru atmosferde yansıtılması için gayret eder. Odağın, bir metin ya da görsel bir imge olması arasında hiçbir fark yoktur. Yazar, atmosferin sahiçiliğine inandırmak için doğru kelimeler yahut kurgu ararken, eserinin yazı stiline değin kafa yorar. Aynı durum ressam için de söz konusudur. Bir ressam, kullanacağı rengi, desenleri nasıl düşünüyor, resminin asılacağı duvarın aldığı ışığa, o ışığın geliş açısına da kafa yorar. Zira atmosfer, bütüncül bir yaklaşımın ifadesidir. Dolayısıyla konu uyarlama olduğunda, çoğu zaman yazınsal olanda bulunan tat, filmde yakalanamaz. Tek bir kişinin elinden çıkan metin, artık boyut değiştirmek, onlarca bazen yüzlerce kişinin dokunuşuyla tamamlanmak zorundadır. Bu da çoğu zaman fiyaskoyla sonuçlanır.

Schlöndorff, şüphesiz ki *Teneke Trampet* romanını filme uyarlarken gösterdiği hü-nerden dolayı tercih edilir. Onun uyarlama konusundaki maharetini gören yapımcılar, aynı beceriyi *Damızlık Kızın Öyküsü*'nde de göstereceğini düşünür. Fakat sonuç beklenil-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantery.org>

Ama bir kez geçti mi kim acıyı anımsayabilir ki? Acıdan geriye kalan bir gölgeden ibaret, zihinde bile değil, sadece bedende.

Damızlık Kızın Öyküsü, s.168, Margaret Atwood, Doğan Kitap

© 2017 Hulu

“Sanatçı, acısını çektiği, bedelini ödediği, dert edindiği meseleler üzerine yoğunlaşır ve üretim yapar.”

diği gibi olmaz. Box Office verilerine göre film büyük zarar eder. Ne filmin yaratıcı ekibi memnun kalır ne de yapımcılar...

Damızlık Kızın Öyküsü'nün gerek estetik gerek de finansal bağlamda başarısız olmasının birkaç sebebi bulunuyor. İlki, ana akım Amerikan sinemasının yalnızca kâr odaklı üretim yapmasından kaynaklıyor. Amerikalı yapımcılar, bir filmin niteliğinden öte niceliği ile ilgilenir. Bir sahne için para harcanması gerekiyorsa, şatafatlı mekânlar kullanılıyorsa, o sahneye fragmanda yer verilir. Filmin o sahneye ihtiyacı olup olmadığı düşünülmez bile. Satış odaklıdır her şey. İkincisi, yönetmen Schlöndorff, ana akım Amerikan sinemasına yabancı bir gözdür. Onun içinde yoğunlaşmış, o ilişki ağına sahip olmayan bir figürdür. Avrupalıdır bir kere. Örneğin, *Teneke Trampet*'in yapımcısı Almandır ve Schlöndorff daha rahat anlaşabileceği biriyle üretim yapmıştır. Fakat ana akım Amerikan sinemasına yabancısıdır. Yönetmenin kendini huzursuz hissettiği, doğru iletişim kuramadığı yerde film başarısız olur. Üçüncüsü, Schlöndorff başarılı bir yönetmen olsa da *Damızlık Kızın Öyküsü* için teklif götürülmesinin asıl sebebi *Teneke Trampet*'i uyarlamasındaki hüneridir. Yani yine bir uyarlama filmde iyi iş kotaracağı düşünülerek tercih edilmiştir. Hâlbuki iki eser arasında bariz farklar var. *Teneke Trampet*, Almanya'da, II. Dünya Savaşı öncesinde geçiyor. Schlöndorff'un yaşı yetmese de bildiği bir yer ve ortam... *Damızlık Kızın Öyküsü* ise bilinmeyen bir ülkede ve bilinmeyen bir zamanda geçiyor. Bir yönetmenin, iyi bir uyarlama film yapması, onun her filmi iyi uyarlayabileceği anlamına gelmez. Dördüncüsü, sanatın varoluşu itibarıyla kişisel olmasıdır. Sanatçı, acısını çektiği, bedelini ödediği, dert edindiği meseleler üzerine yoğunlaşır ve üretim yapar. Schlöndorff, Almanya'nın II. Dünya Savaşı öncesi içinde olduğu durumu, bir çocuğun topluma dair yargısını bilir. Unutmamak gerekir ki Schlöndorff'un kuşağı, savaş sonrası yıllarda Alman olduğu için utanan bir kuşaktır. Bütün bu ölümlerden dolayı, ebeveynlerini, toplumunu ve ülkesini suçlayan bir kuşaktan geliyordur o. Dolayısıyla *Teneke Trampet*'teki çocuğu daha iyi anlar ve onun meselesini sahiplenir. Fakat *Damızlık Kızın Öyküsü*'nde başka bir hikâye vardır. Schlöndorff'un daha az bildiği bir hikâye...

Yönetmen, her ne kadar orijinal metne sadık kalarak bir anlatım kursa da henüz filmin başı itibarıyla seyircisini filmin dünyasına inandırırda güçlük çeker. Karlı dağlarda başlayan filmin bir distopya evrenine ait olduğunu düşündürecek emarelere rastlanmaz. Daha reel ve sahici bir atmosferde şekillenen hikâye, seyircisini günün dünyasına hazırlar gibidir. Hâlbuki film, gerçekliğinden şüphe duyulan bir evrende geçmelidir. Filmin dünyası yadırganmalı, direkt olarak bir anlam bütünlüğüne bürünmemelidir. Seyirciyle arasında bir mesafe olmalıdır. Schlöndorff, yapımcının yaklaşımından mıdır bilinmez, filmi gerçek dünyaya indirger. Bu durum da seyircinin filmi ilk andan itibaren reddetmesine sebep olur.

Tekrar başa dönlürse, asıl olanın atmosfer yaratma mahareti olduğu alıcının karşısına çıkar. Zira, hakikatinden şüphe duyulan şey, sorgulanmaya başlar. Bir sanatçı, eserinin varlığına, onun dünyasına inandırdıktan sonra, küçük hatalarını bile görünmez kılabilir. *Damızlık Kızın Öyküsü*'nün başına gelen şey de budur. Margaret Atwood, romanının dünyasına önce kendini, sonra okurunu inandırır. Kurduğu atmosferle, anlattığı dünyanın hakikatinden şüphe duyulmasının önüne geçer. Yönetmen Schlöndorff ise romanı uyarlarlarken sanatçıdan ziyade teknisyen gibi hareket eder. Hâlbuki ne denli büyük bir sanatçı olduğu ortadadır fakat *Damızlık Kızın Öyküsü*'nde mevcut koşullardan dolayı beklenen performansı gösterememiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Özgürlük,
başka her
şey gibi,
görecelidir.

Damızlık Kızın Öyküsü,
s.295, Margaret Atwood,
Doğan Kitap

MERHABA SANA

saçlarım ve sarkaçlar arasındaki dostluğu
üç yaşında çocuğumdun çözdün asılarak saçlarıma
salıncak diye büyüttürken ben seni ayaklarımda
ve sallarken bulanana kadar aklın
seni terbiye eden bakışlar benimkilerdi, ne acı
ağzında gevelediğin lafların sabrımı zorlaması ne fena
sen böyle bilmem kaçınıcı rüyanda
bostancılar, danalar, filan
düşündüm
sana dokunan yılan niye vaktinde benim cebimden düşmüştür
açtığı yaraları öpme işi, niye benim anneme düşmüştür

sonra gün geliyor, ayrı düşülüyor
herkes ayağa sığmayan ayakkabıları marifet,
uzayan saçları olgunluk, dört işlemler uçak bileti
yemek yapmayı yeni bir evin anahtarı sayıyor
bu defa diyorum, *kocaman bir adım at*
arada kalan her şey bırak, ezilsin
senle ben kadar dünya, algımız eğri büğrü
başka da kıyasımız yok
dizlerimi dizlerine verseler, ancak erişirsin boyuma
biliyorum, yıllarımda elbet gözün yok

bir şarkı var, hatırlarsın
bana sadık değil, kimseye olmadı
bir göçün çerçevesiydi, duvarında en büyük boşluk ona
başını yastığa, katırtırnağını adada bıraktığında
uzaktan göründüğünde bir ülkenin ışıkları
yan komşuna bile bu kadar aşına olmadığını söylerdin
biliyorum, denizleri aşacak kuvvette değil adımların
ama sendeki en güzel şey
hep yakındır sesindeki kuvvete, dermanı ayaklarının

yüzdüğün suyun,
kedilerin içtiği sulardan tatlı olduğunu biliyorum
bu yüzden korkmuyorum ayaklarına bağlı yaşayanlardan
kaygan şeylere zincir vuramamak onların çaresizliği
tüm dünyayla alay ediyorsun sanki
bu yüzden rüyalarında bir balık geliyor da öpüyor seni alnından
merhaba canım, utanma
sevdirdi kendini, utanma

BOŞLUK

Rüyamda polisler oteli basmışlar, tüm odalarda beni arıyorlar. Yokum. Yokum tabii, orası besbelli. Yanlarında kocam da var. Üzerinde kahverengi, ceketinin yakaları erimiş, pantolonu belinden düşen bir takım elbise. En son gördüğüm hâlinde en az on beş kilo daha zayıf, on beş yaş daha yaşlı. Gözlüklerini düzeltiyor ikide bir. Camlarını yete-rince parlatır ya da düzeltirse beni kimsenin göremediği bir yerde buluvercekmış gibi iki dakikada bir gözlüklerini gözünden alıp cebinden çıkardığı bezle siliyor. Polisler yatakların altına, dolapların içine, banyo küvetlerine bakarken yüzünde korku ve tedirginlikle bir köşede durup bekliyor. Bu adamla senelerce aynı yatakta uyudum, diyorum. Yüzünü sildigi havluyla yüzümü sildim. Hiç bitmeyecekmiş gibi gelen kış akşamlarında elma soyup, yedirdim. Kendimi soyup koynuna girdim. İşte bu adamla bir atımlık mutluluk denememi gerçekleştirdim. Gel gör ki sevemedim. İlk gördüğüm zaman da sevmedim onu. Öyle birden hayatımın anlamını bulmuş gibi olmadım. Yıllar geçti, birbirimize alışma-nın rahatlığı sardı ama yine de sevemedim. Sevmediğim biryle mi evlendim, diye siz de sorabilirsiniz. Kunayabilirsiniz beni. Siz de içimdeki ses kadar gaddar ve kaba olabilirsiniz. Hem soru sormak her zaman cevap vermekten kolaydır. Sizi onu geçiştirdiğim gibi yo, hayır, ne münasebet deyip, kestirip atmayacağım. Sorular etrafı sarıp sizi boğacak gibi olduğunda, durup düşünmek icap eder. Doğrusu, seneler geçtikçe aklımda bazı anılar bulanıklaştı. Onu ilk gördüğüm zamanı da diğer her şeyi unuttuğum gibi unutmuş olmayı dilerdim. Bazı anıların silinirken bazılarının zamanın incecik tozunda kendini iyice parlatıp, tamamen unutulmaz hâle gelmesi basbayağı acımasızlık. Saçma bir rüyanın içinde oldu-guma göre, madem siz de merak edip sorunuz, biraz hafızamı zorlasam, o günü hatırlayabilirim.

Alelade bir salı günüydü. Bana denilenleri, her gün yaptığım sırayla yapıyordum. Liste kafama kazınmıştı. Uyan, çayın suyunu koy, yumurtaları haşla, domatesleri doğra, kahvaltı edilirken arka odada sessizce, yeni yıkanmış çarşafı ve gömlekleri ütüle, çorapları katla, arada bir masaya gidip bir bardak daha çay ister misiniz, diye sor, kahve pişir, toz al, tekrar kahve pişir, fasulye ayıkla, soğan doğra, kalkıp sokağa çık, manava git, kasaba git, postaneye git, diik yokuşu elindeki poşetlerle tırman, pirinç ısla, sofraya örtüsünü ser, kapıya bak, beş çayı demlenmedi mi hâlâ, demle, fırından böreği çıkar, kabakları oy, kıymayı kavur, sofrayı topla, kahve pişir, elma soy, uyu.

Hanımın o gün başı tutmuştu. Camları arkalarına kadar açıp bütün evi baştan sona havalandırdım. Vakit öğleni geçmişti. Evde benden başka kimse kalmamıştı. Kapat şu odanın da kapısını, demişti bana, biraz uzamak istiyorum. Yatak odasının kapısını çerken, ben çarşıya gidiyordum o zaman, alışverişi halledeydim, demiştim. Karanlık ve sessiz odanın içinde yalnızca hafifçe nefes alıp veriş duyuluyordu. Sessizlik evet demek oluyordu. Son anda, aktardan melisa çayı aliver, geçen defa biraz hafifletmişti başımın ağrısını, bir de çubuk tarçın, diye tembihledi. Yokuşu hızla iner-ken havanın o gün pırl pırl olduğunu, sokağın denize bağlandığı kıyıda bebek arabalı kadınları, bisiklete binen genç kızları, banklarda oturan şapkalı ihtiyarları gördüğümü ve sırtımın hafifçe terlediğini bu yüzden de kabanımin önünü açtığımı hatırlıyorum. Erken gelen bahar sokaklara dolmuştu. Bu, anlık ve anlamsız neşe aklıma karıştırdığından ala-caklarımı göz atmak için evden çıkmadan önce hazırladığım listeyi cebimden çıkarıp bakmaya ihtiyaç duymuştum. Kasabın kapısından girerken nasıl olduysa hanidir silinmemiş ve içeride yanan tüplü katalinler ısıcağın dumanı buğulan-mış cam kapıya küt diye alnımı çarptım. Öyle böyle çarpmak da değil. Tüm camlar olduğu yerde dalgalanınca kapıya takılı zil tuhaf bir ritimle şingırdadı. Kasap, tezgâhın arkasında doğradığı löp eti bırakıp koşarak yanıma geldi. Elleri kanlı, üzerinde beyaz önlük, ayağında yeni alınmış boyalı rügan ayakkabılar. Rügan ayakkabılarının parlaklığı gözümü alıyor. Ne oldu öyle yahu, dedi, iyi misin? Dalgınlık, dedim, fark edemedim kapıyı. Bunun ne olanaksız olduğunu bana bir kez daha kanıtlamak ister gibi dönüp kapıya baktı. Kapı yani. İki metre boyunda, üzerinde kocaman harflerle açık yazan tabela asılı. Neyse, dedi, geç şöyle, otur da soluklan. Derisi yıpranmış metal ayaklı sandalyeye oturdum. Şu ister misin, dedi. Ellerimi üzerinde dolaştırırken alnımın ortasında zonklayan yerde bir yumrunun filizlendiğini hissedebili-yordum. Olur, dedim. Tezgâhın üzerinden bana küçük paket suların birini uzattı. Yalnızca devamlı ve sevdiği müste-rilerine böyle ikramlarda bulunan cimri herifin tekiydi. O sırada işte, kapıya takılı zil tekrar şingırdadı. Çın Çın Şing. İçeriye girdi. Hiç öyle insanın hayalini kuracağı, dergilerdeki davetlerde poz veren beylere ya da o vakitler eve her giriş çıkışını gizlice izlediğim yan komşunun oğluna benzeyen bir yakışıklılığı yoktu. O oğlanın da bana bir kez olsun dönüp baktığı yoktu. Dönüp baktıysa da benim görme ihtimalim yoktu. Gençlikte bir oğlan bakar, ben de o bana bakarken ona bakarsam ve de biri de bunu görürse, laf olurdu. Neyse, içeriye giren uzun boylu, hafif göbekli, saçları yanlardan yavaş yavaş dökülmeye başlamış bir adamdı. Sokakta yanımdan geçse kafamı bile kaldırıp bakmazdım. Bana yarım kilo

kıyma çeker misin, dedi, biraz da ilikli kemik lazım, çorbalık. O sırada sıcaklayıp boynundaki hardal rengi kaşkolü çıkarp kolunun altına sıkıştırdı. Hanım senden önce geldi, dedi kasap, elindeki bıçağın sivri ucuyla beni işaret ederek, biraz bekle ya da başka işin varsa halledip öyle gel. Kasap öyle deyince, adam dönüp bıçağın işaret ettiği yere dönüp, bana baktı. Orada olduğumu da o zaman idrak etti. Ha, dedi, pardon ben sizi fark edemedim, ben yarım saat sonra gelirim o zaman. Atkısını tekrar omzuna attı. Çıkıp gitti. Bazı insanların kendilerinden geride bıraktıkları boşlukta tuhaf bir çekicilik olduğunu ilk kez o gün fark ettim. O boşluk, insanda o boşluğu tekrar tekrar doldurup boşaltma isteği yaratıyordu. Havada asılı kalan tıraş losyonu kokusu, atkının savrulmasıyla havada uçan küçük tozlar, kapanan kapıdan içeriye gelen taze havanın serinliği, içeride başlayan sessizlik, giderek uzaklaşan adımlarının kaldırımda bıraktığı ses. Evet, ne istiyorsun, diyor Necmi Abi bana dönüp. Ciğer istiyorum, bir kilo, iyice temizle ama, geçen defa sinirleri kalmıştı, sert oldu, yemediler. Çırak bırakmıştır, diyor, adı batasica, kovdum gitti zaten geçen hafta. İçinden söylenmeye devam ediyor olacak ki kafasını sallayıp tezgâhın arkasından jelatine sarılmış bir parça alıyor ve ince uçlu bıçağın etin üzerindeki gidip gelme hareketi dışında dükkânda hiçbir hareket kalmıyor. Adam geri gelmiyor. Ellerimde poşetlerle eve yürürken, kafamda buz dolu bezi alnıma yaslamış mutfakta otururken, melisa çayını demlerken, hanımın başı koku-sundan daha kötü olmasın diye mutfağın her tarafını kapatıp ciğerleri kızartırken, yemekten sonra ertesi günü gündüz oturması için yaprak sarması sararken, gece herkesin uyuduğu evde yatağında yatarken, adamın arkasından kapanan kapının çıkardığı mekanik ses ve kapı koluna takılı zilin çıkardığı şırıltı aklımdan çıkmıyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Zeynep Kahraman Füzün

AV

Tavan aşırı yakın. Bacaklarımı kıpırdatamıyorum. Anne olmak bu kadar zor olmamalı. Kadın olmak zaten zor. *Herkes bilir ki kadınlar için türlü türlü zorluklar icat edilmiştir.*

Çok acıyor. Bu kaçınıcı vakumlanışım, kaçınıcı kasık ağrım saymadım. Aynı süreci tekrar tekrar yaşamak tüketti beni. Tek isteğim bir çocuğumun olması. Neden hep erkeğe hamile kalıyorum, neden kız değil. Erkek doğurmamızı yasak. Dünyaya geldikleri an öldürülüyorlar. Sadece bebekken değil, çocuk olsa da öldürülüyor, genç olsa da. Orta yaşlı, ihtiyar demiyorlar. Çirkin, yakışıklı fark etmiyor. Zengin veya fakir olmasıyla ilgilenmiyorlar. Erkek neslini yok etmek amaçları. *Kadın neslini yok etmek zaten denenmişti.*

Yoruludum. Umudum kalmadı. Her defasında iyileşmem daha uzun sürüyor. Toparlanabilirsem eğer son kez deneyeceğim. Tabii ki bütün erkekleri öldürmüyorlar. Spermini kullanmak üzere ayırıyorlar bazılarını. Onları da hapsetiyorlar. Özel odalarda, özel besinler ve özel eğitimler veriyorlar. Özgürlükleri tamamen ellerinden alındığından dolayı kimse seçilmek istemiyor. Ölüm erkekler için kurtuluş demek. Ya öleceksin ya da ömür boyu hizmet edeceksin. Aslında bu kararı onlar alıyor. Seçildikten sonra yapabilecek hiçbir şey yok. İtiraz yolları kapalı. İntihar da edemezsin. İzin vermezler. Ölene kadar onlar için nefes alacaksın. Senden sadece erkekliğini bekliyorlar. *Kadınlardan sadece kadınlığını bekleyenleri tarih sayfalarından öğrenebilirsin.*

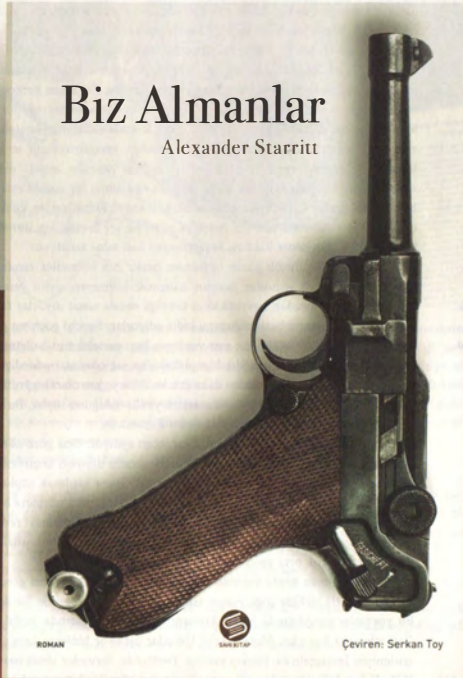
İşlem bitti galiba. Başım dönüyor. Kan kaybetmiş olmalıyım. Bu zamanda yaşamaktan utanıyorum. Eski çağlarda da yaşamak istemezdim ama daha kötüye gidiyoruz. Kadınların öfkesi çığırından çıktı. İntikam alma arzusu gözlerini döndürdü. Yeni yönetimi sevinçle karşılamıştık oysa. Tamamı kadınlardan oluşuyordu. Dünyaya eşitlik getireceklerini söylemişlerdi. Kadın erkek ayrımı ortadan kalkacaktı. Vaatleriyle gözlerimizi boyadılar. Hepimiz oy verdik. Erkekler bile sevinçle karşıladı onları. *Kadınlardan sevinçle karşıladıkları şeyler hep canlarını yakmıştır.* Midem bulanıyor hâlâ. Niye bulantım devam ediyor? Hamile değilim. İçimde bebek yok ki. Deşip çıkardılar. Çöpe attılar. Tepetaklak oldum yine. Olanları dehşet içinde izliyorum. Asla bugünlere geleceğimizi düşünmüyorduk. Yavaş yavaş oldu her şey, gizli gizli. Önce iletişim kanallarımızı kestiler, interneti durdurdular. Geçmişteki mutlu günlere döneceğiz dediler. Sonra şehirleri ablukaya alıp erkek avına başladılar. Eşini, oğlunu vermek istemeyen kadınları öldürdüler. Tek tek tüm şehirler erkeklerden arındırıldı, tüm ülkeler, tüm dünya. Kadınlardan oluşan yönetim, kadınlardan oluşan halk var artık. *Eskiden kadınlardan oluşan bir çift dahi göremezdiniz.*

Tavan aşırı yakın. Bacaklarımı kıpırdatamıyorum. Ellerimi, kollarımı da. Ses çıkarmıyorum. Rahatım. *Kadınlar yalnızca öldüklerinde rahat ederler.*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Güçlü savaş sahneleriyle, suçlulukla ve utançla dolu bir itirafnâme...

Dayton Edebiyat Barış Ödüllü **Biz Almanlar**, savaşın ahlaki çelişkilerini didik didik eden çarpıcı bir roman.

PSİKANALİTİK EDEBİYAT TEORİSİ

Kurmacanın psikolojiyi ilgilendirdiğini iddia eden görüşler var. Yazar, eser ve okur üçlüsü aslında edebiyatla ilgili değil, başka bir şey. Psikoloji bir bilim dalı olarak geliştikçe teoriler de çoğalıyor. Bilinç dışının keşfi, rüyaların anlamı, psikoz ve nevrozların içeriği zenginleşiyor ve psikologlar edebiyatı daha kati konumlandırırlarını iddia ediyorlar. Bir hikâye uydurmak gerçekten delilik mi? Peki, hikâye okumayı alışkanlık hâline getirmek çılgınlık mı? İnsanın temel ihtiyaçlarından yemek, uyumak, dışkılamak, sevişmek ve temel olmayan ihtiyaçlarından barınmak, konuşmak, yürümek gibi şeylere benzemiyor hikâye uydurmak.

Freud başta olmak üzere bu konular üzerine düşünen en az yirmi psikologun, psikanalistin sorduğu sorular oldukça tahrik edicidir. Freud, yazarların saldırganlık ve cinsellik dürtülerini daha rahat bastırabilmek için toplumun görece daha rahat kabul edebileceği bir iş olan edebiyatı tercih ettiklerini düşünür. Buna yüceltme demektedir. Yazar delidir. Bu işten sıyrılmaya bakmaktadır ona göre. Bütün insanlık delidir ve benim müşterimdir diyen bir insan için biraz çelişkili bir yorum oluyor sanırım. O zaman herkes romancı olurdu.

Olaya okur tarafından bakan uzmanlar okurların metinlerde bir *katharsis* yaşayarak içinde bulundukları delilikten bir nebze olsun kurtulabildiklerini savunmakta. Eserdeki kahramanın hisleriyle tetiklenen okur, yaşayamadığı, yaşayamayacağı şeyleri onun üzerinden halleder ve arınma yaşar. Yapıtta sinirsel eğilimi yansıtan mesele okur tarafından taklit edilebilir. Aynı mesele reddedilebilir. Belki de eğiliminin bir eserde eyleme dökülmesi bunu hayatında uygulama yükünden kurtarmaktadır kişiyi. Kohut'a göre, kırık benlik, bütünselliği olan bir sanat yapıtı ile onarılır. Arieti'ye göre, bir şey üretmeden duramayan ya da kısa bir süreliğine de olsa yalnız kalmayı beceremeyen kişi sahte sanatçıdır.

Sahte ya da düşük yazar tartışması başka ruh bilimciler tarafından da tartışılıyor. Gündelik hayatında sorunlar yaşayan, çalışmak istemeyen, uyku yemek dışı düzensizliğinden mustarip sıradan nevrotiklerin ürettiği sanata sanat diyorlar fakat alçaltıyorlar. Bu şartlarda oluşan eserin basit olduğunu iddia ediyorlar. Bir kişi edebiyat dünyasına ve tarihine armağan edebilecek yetkinlikte eser veriyse, bazı meselelerini halletmiş sayılır demekteler. Oedipus kompleksinden, aşağılık kompleksinden sağ çıkmıştır addediyorlar. Trilling, sanatçının gerçekliği normal insandan daha çok ve daha yoğun olarak gördüğünü, ancak dehanın ve gücün kaynağının nevrozda aranmasının yanlış olduğunu söyler. Bu biraz daha mistik bir yorum. İlhamı inandığını düşünüyorum bu düşünürün.

Kris, normal sanatçı ile psikotik sanatçıyı ayırıyor: Ona göre normal sanatçı insanları etkilemek için dünyayı resmederken psikotik sanatçı dünyayı değiştirmeye çalışıyordu. Bu yoruma göre toplumcu gerçekçiler tımarhanelik. Buna katılmak şüphesiz Nâzım Hikmet'e haksızlık olurdu. Otto Rank'a göre ortalama insan toplumsal taleplere boyun eğerken nevroitik hem toplumsal talepleri hem de kendi içsel taleplerini dinlemeyi reddetmektedir. Sanatçı ise bir ara yol bulur: Geçici yaşamını, kalıcı bir yapının içinde ölümsüzlüğe çevirmeyi dener. Bu yorumu da çok orta yolcu bulduğumu itiraf etmeliyim.

Gördüğünüz üzere yorumlar çeşitli ve düşündürücü. Kimi gerçekten psikolojik yorumlar olmakla birlikte çoğu yorum aslında edebî hatta romantik. Bir de yorumlar eski tabii. Bu yorumlar yapıldığında henüz kimsenin eline el ebatlarında mobil aletler verilmemişti. Çağ atıyoruz her gün. Metaverse'te Üsküdar satılıyor binlerce liraya. Yazarlar ve okurlar eşitleniyor Instagram'da. Herkes yazıyor Twitter'da. Yorumlar almış başını gidiyor. Gazeteler öldü. Yukarıdaki yorumları sınamaya fırsat verebilen bir kitap yazdım ve deney devam ediyor. Bir şeylere cevap bulabilmek için insanların ağzına bakıyorum. Ağızlar tutuk fakat eller çalışıyor. Kitabımla ilgili kitap satış sitelerinde çok ilginç yorumlar geliyor. Bu yorumlar, kitabı okumayanlar ve hiç okumayacaklara da birçok cevap sunuyor aslında. Bunların bir

kısımını imla ve yazım hatalarına dokunmadan aşağıya almak isterim:

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Serenay Güler, 27 Ocak 2022: Yayınevi sahibi tanıdıkları sayesinde kitap bastırın, bağlantılarını kullanarak televizyon programlarında kitaptan ve adından söz edilmesi için ricacı olan, kendi kitabı hakkında yazdığı yorumları arkadaşlarına el altından vererek, sanki yorumu onlar yazmış gibi gösteren, kuş sitesinde " hadi bakalım, kitabımda en sevdiğim cümleyi paylaşın pıtırıcıklar" diyerek gripin kutusuna girecek kadar küçülen ve tüm bu çırpışlara rağmen yine de kitabı 200'den (o da en iyi ihtimalle) fazla satmayan yazarların olduğu türk edebiyat dünyasında bu kitap, bu yazar, adeta yaz güneşi gibi parlıyor. Gelecek açısından umut verici bir kırılmaya neden olacak düzeye iyi kurgulanmış bir kitap. Ayrıca " übertragung " yani " tırsık u birinc " tekiğiyle yazılmış olması da heyecan verici.

Bu yorumu katlıyor musunuz? Evet (115) Hayır (4) Bu Yorumu Yanıtlı

deniz derbent, 29 Aralık 2021: Adının hakkını bu denli verebilen bir kitabı okumak, tecrübelerim arasında bir ilk olarak yerini aldı. Hakikaten de 10. sayfadan itibaren verdiğiniz paraya kahrolmaya başlıyorsunuz. Yeraltdın Notlar dururken böyle bir kitap yazmaya teşebbüs etmek, galiba insanın kendisine gülünmesini, kendi kendini reziletmeyi arzulanması istemekle eş değer bir ruhsal maraziliğe işaret ediyor. Tıpkı " w " gibi bir sayı olsaydı KAHROLMAK = 26.81 olurdu.

Bu yorumu katlıyor musunuz? Evet (192) Hayır (34) Bu Yorumu Yanıtlı

Nüket Ay 02.01.2022: Müthiş bir kitap. Akıcı bir dille yazıldığı için okuması çok zevkli. Her sayfasında bir zeka pırlıtısı var. Okuma ve anlama güçlüğü çeken, 9 yaşındaki disleksi yeğenim Nurullah da kitabı okudu ve çok beğendi. "Keşke bütün kitaplar bu kadar basit ve anlaşılabilir olsa" dedi. Herkese tavsiye ederim, muhakkak okuyun.

Görüşlerine yer verdiğim psikanalistler hayatta olsaydı ve yukarıdaki yorumları okusaydılar emin olun yazar ve okur üzerine yazdıkları her şeyi bir kere daha düşünürlerdi. İletişimin ve görselin dünyayı ele geçirdiği şu çağda kültür üzerine yazılmış her şey bir kere daha ters yüz edilmiş durumda. Bu karnavaldan eser miktarda da olsa neşeyi kurtarmak biraz güç gözüküyor. Yazar arkadaşların daha cesur ve daha deneyici olmadan bu gümbürtüden kurtulmaları zor. Zira okurun psikolojisi olmuş atom bombası.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

KÖKLERİN ALTINDA

"Sen bir şeysin orada,
Toz olmamak için direnen."
Diyaliz, Gülten Akin

Tadı, kokusu, dostu, sohbeti, hevesi kovalayıp dursa da sigara içmekten oldum olası kaçtım ben. Kaç sefer elime tutuşturdular, önüme düşürdüler, yine de istemedim. Parmaklarımda, burnumun ucunda, iki dudagımın arasında incelen, kıvranan, yalvaran bir şey oldu, değmedim. Ama bu akşam nihayet masadaki şu kokulu mumun aleviyle bir tane yakıyorum. Adını bilmediğim bir mavi tonunda dalgalar köpürecek mi içimde, bakalım. Bir nefes çekince, sonra yere uzanma, çenemi öne itip dudaklarımla yukarı bakınca akacak mı sular boynumdan aşağı, ardından serinliği küstürmeden bir nefes daha alınca, süzüle süzüle soğuyacak mı naneli okyanus sularının değdiği yerler, göreceğiz! Olmuyor. Daha ilk nefeste öksüre öksüre tuzlu suyu tükürüyorum. Hemen o anda nefret gibi sıcak bir şey kamaşıyor yüreğimde. Akıldan, kafatasından yankılandıkça utandıran sesler geçiyor. Sigarayı delirmemek için bir çeşit zihinsel terapi olarak kullandığımı, çünkü gençlikte denemediğim bir şeyi şimdi yaparak o günlere dönmeyi istediğimi düşünüyorum. Yaşama nefretime meydan okuyan bu arzudan utanıyorum. Bu yaşta, zamanı böyle yeneceğini sanmak ne kadar utanç verici! Bu çaba utanç verici. Karşı komşu ön odanın ışığını yaktı. Köpeği yürüyüşe çıkarmak veya gece acıklımlarına çare aramak içindir muhakkak. İkisini de yapmayacağına, bir saat kadar dizi veya film izleyip sonra yeniden yatacağına eminim. O kadar sakar ve özensiz bir yaşamı var ki bazı bazı onu bekleyen erken ölümle ilgili çocuksu hayaller kuruyorum. Daha şimdiden etleri buruş buruş. Ev iyiden iyiye is koktu. Pencereyi açsam sokağı dolaşan yulaf, mercimek, ot aromalı köfteler içeri girecek. Herkes vegan ya şimdii! Her şey nasıl değişti. Değişebilir. Ben o et kafalı ihtiyaçlardan değilim, anlarım böyle şeyleri. İnsan yeşilden kırmızıya dönebilir. Taze çiçekler bir sabah birdenbire boynunu bükebilir. Ve bunların bir sebebi olmayabilir. Ama günler de benimle beraber yaşlandı gibi geliyor artık bana. Zaman giderek büzüldü, sarardı sanki. En sevdiğim yemeğin ortasında yüzen salça sosunun artık tadı yok. Sandalyemin ayaklarına kıvrılıp yatan battaniye sıcak değil. Hiçbir şeye yetişemediğimden, artık çoğu işe başlamaz oldum. Buluşik makinesini doldurmak bile günü bitiriyor. Gerektikçe yemek yemiyorum. Vaktiyle başarıklarımı bu kadar alkışlamasalar, bugün rahata böyle alışmazdım belki. Gençlikten sürülmenin en affatıcı yanı da bu olmadı ki bu zaman. Eskiden içerden bir sesleniş gibiydi kalp atışlarım. Şimdi hiçbir şey duymuyorum. Yalnızca telaşlanınca nabzım hızlanıyor. Dizlerimden kalkmayan kediyle beraber akşama kadar esniyoruz. Sokulgan komşularımı sevseydim, onlar gibi konuşmayı bilseydim, zaman daha mı yavaş akardı diye bazen merak ediyorum. Duvar sarmaşıklarının arasında babamla annemin resmi gülümsüyor. Seneler geçti seslerini unuttuğundan beri. Onların arkasında aldığım birkaç ödül, plaket, madalya, alkış... Biraz daha ötede gittiğim ülkelerden birinden getirdiğim gümüş çerçeveli ayna... O tatilde yalnız olmadığımı bilsem de yanımdakinin kim olduğunu unutmam normal mi? Bir ay boyunca biriyle aynı otel odasında uyandığımı hatırlamama rağmen, ismini, sesini, tenini anımsamıyorum zavallının. Macera aradığım zamanlar, farklı kapılardan girdiğim anlar oldu gençliğimde. Ama bu unutkanlık biraz fazla değil mi? O seyahatteki her kimse, ince çizgiyimde izi var belki. Gülüşü, sözleri, hiç olmazsa gittiğim ülkelerden birinden getirdiğim gümüş çerçeveli ayna... O gün biraz daha hafiflemese hatırlardım belki. Bastıkça içine gömülüyorum. Anılar, ihtimaller, gelecek... Bütünyle yok oldular. Yaşlanmak, belki benim ona alışmamı beklemekten alıştı bana kolayca. Bir gün ömür diye diye sızlanan nur yüzlü ninelerden olacağım hiç aklıma gelmezdi. Neden utangaç bir hevesle yakıyorum her akşam yürüyüşe sanki? Otobüslerde gözlerimin sıkıntıyla yer arayışı, önüne gazete düşürmüş yaşıtların tarafından bile fark ediliyor. Dederlerin biri, "Teyzeciğim geç, otur," diyor kendine bakmadan. Söndürdüğün gençlik sesinle içinden bağırman sayılmazsa, "Teyze babandır!" diye cevap verilmiyor tabii. Marketteki sıralar daha fena. Gösteriş meraklısı dükkân veketlerin bir tek yüzlerini ayaklarıma sürmedikleri kalıyor.

"Anneciğim gel, benim sıramı al!"

"Teyzeciğim yorulduysan ben taşıyayım!"

Kimsenin annesi olmadığım gibi, teyzeciği de olmadığımı memnunum oysa. Ama bunlar gibi yapıntı iyilikler işime geldiği için karşıda bir yerleri arayarak gülümsüyor, ilerliyorum böyle anlarda. Çıkış kapısına doğru giderken gözlerim arkamdaki yüzlere iğneler batırıyor.

"Benimle nasıl böyle konuşursunuz?"

"Tamam yaşlandım ama herkes gibi mi yaşlandım?"

"Bana 'Siz' diyeceksiniz!"

"Teyze babandır!"

Geceleri yatmadan bana anne diyenleri aşağıda, biraz daha aşağıda, sonunda en aşağıda, otların, çiçeklerin, ağaçların köklerinin de aşağısında hayal ediyorum. Seyahat yoldaşımın adını artık hatırlıyorum: *Refik*. "İyi arkadaş anlamına geliyor," diyor radyodaki nostalji yayının sunucusu. İçimden, "Nostaljiye sevgi duyanlar, teyzeciğimler, anneciğimler, bir an önce, en azından benden önce, o köklerin hemen altına girsin, *lütfe*," diye cevap veriyorum.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

NEREDEYSE BİR ASIR OLMUŞ DÜNYAYA GELELİ, DÜŞTÜKÇE KANIYOR HÂLÂ ÇOCUKLUĞUMU'N DİZLERİ...

Ben yirmi yaşında öldüm ama seksen yaşında gömdüler. Koskoca bir hayat yaşadığımı düşünürken ve bazı anların bir an önce bitmesini dilerken, geriye dönüp baktığımda aslında hiç yaşamadığımı fark ediyorum. Birini gerçek anlamda sevdim mi acaba? Yok, birini gerçek anlamda sevseydim birileri de beni mutlaka severdi. Çünkü artık biliyorum ki, seversen sevgi sana geri gelir. Adına sevgi diyerek bir insanın sadece bana bağımlı kalmasını istemiş olabilirim. Bazen de verdiğimi aynen almak... Evden çıkmadığında kızımı, harçlık için yalvardığında oğlumu, yeterince içtiğimde karımı, burnum dertten kurtulmadığında da Allah'ı severdim. Sevgi bu muydu?

Bahçeme bir çiçek bile ekmedim. Yaşım ilerledikçe kireçlenen dizlerim yüzünden hızlı hareket edemesem de hayattan kaçma konusunda eskisinden bile iyiydim. Kafamı sağa sola çevirip etrafıma bakma zahmetinde bile bulunmazken yolun sonunu görmeye heves ettim. Kendi hikâyemde kurbanken diğerlerinin hikâyesinde katıldım. Beni ve kardeşlerimi sevgisiz büyüten babamı affedemediğimden aynı babam gibi birine evrildim. Sevdiğini hissedince şımaran çocuklardan nefret ettim. İçimdeki sevgisiz çocuğun akranıydı sanki onlar... Neredeyse bir asır olmuş dünyaya geleli, düştükçe kaniyor hâlâ çocukluğumun dizleri. Büyümeyi beceremediğindendir belki; yaşamayı da beceremedim.

Sokaktaki kedilerden bile saygı bekledim. Eve girdiğimde herkes ayağa kalksın diye bahçe kapısının girişinde yalandan öksürdüğümü bilirim. Ailemi korkutarak saygı bekler, sonra da benden bir şeyler gizlemelerine sinirlenirdim. Ben çocuklarımdan hep bir şeyler bekledim. Koşmayı öğrenince "Tamam babal" demelerini, benim doğrularımı boyun eğmelerini ve yaşadığımda başımı beklemlerini istedim. Öfkemi eve getirip azarladığımda anlayışlı olmaları için daha çok kükredim. Dört yaşında çocuğu yahu, ağlar tabii hem de hiçkırı hiçkırı... Yine de ağlamaları şımarmaları kadar rahatsız etmezdi beni.

İşten sonra yemek için eve uğradığım birkaç saat içinde evdeki huzuru kaçırıp kendinden emin, sert adımlarla bahçe kapısına kadar yürür, sokağa adım atınca da pamuk gibi hissederdim. Bazı geceler kahvehaneye gitmeden önce çayı evde içmeye niyetlenir, odanın en ferah yerindeki koltuğuma tahtı az önce devralmış bir kral gibi çökerdim. İki senedir okumayı öğrenememiş olan oğlum dilini ısırpı sınıksı tuttuğu kalemiyle ödev yapmaya çalışırken odadaki varlığını unutup fısıltıyla kelimeleri hecelerse, ona varlığını hatırlatmak için televizyonun sesini sonuna kadar açardım. Evcil bir hayvan gibi sessizce odaya giren kızımı, televizyonda çıkan komik bir sahneye gülmesiyle fark ederdim. Gülen insanlar gülme eyleminin bitmesine doğru neden etraflarına bakarlar ki? Kızım da öyle yapardı ve bir firavununkinden daha asık duran suratıyla karşılaşıncı, anlık bir korkuyla parlayan gözleri yerdeki halının desenlerine kayardı. Bundan emin olmasam da halıdaki desenlerden nefret ettiğini ve ömrü boyunca benzer desenler gördüğünde içindeki ezilmişliği dirilteceğini biliyordum. Ben de çoraplarıma bakardım çünkü. Nenemin kaşıntıdan sert bir yünden ördüğü ve uçlarının bir kısmı güveler bir kısmı da benim haylazlığım yüzünden yırtık duran çoraplarım. Ömrübillah çorap giyemedim.

Bizim evde çay hep geç demlenirdi. Bunun beklemekten sıkılıp bir an önce evden gitmem için karımın bana oynadığı bir oyun olduğunu seneler sonra anlamıştım. Genellikle de oyun tutardı. Hışımın yerimden kalkar ve bazen kahvehaneye bazen de meyhaneye doğru

gitmek üzere evden çıkardım.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Siyasi kitaplar okumaz, tarihi araştırmaz, geçmişte yapılan hataları umursamazdım. Sonuçta her gece görüldüğü insanları aynı oluncu sohbetler de pek farklı olmazdı. Kahvehanenin duvarındaki rutubet bile ilerleme gösterirken, bende en ufak bir fikir uyanmazdı. Hem konuşurken icazet alınmayan yerde konuşmak icabet ederdi. Nihayetinde gece biterken solcular memleketi, sağcılar da dini kurtarırlardı. Aslında kurtarıcıya ihtiyaç duymayan bir dünya lazımdı ama kurtarmaya hevesli benim gibi bir baba önce dağıtır, yıkar sonra da her gece evin yolunu bulabildiği için kahraman sayılmayı arzular.

Yattığım bu yataktan tavanı izlerken aklımdan geçen silik düşüncelerin kimseye bir faydası olmadığını biliyorum. Kırk yıl öncesine ancak zihninin içinde gidebiliyor insan. Travmalarla büyüyen ve benden nefret eden iki çocuğum var. Karım sizlere ömür. Babasının evinden çıkarken o eve ancak kefenle döneceğini bildiğinden erkenden göçtü bu dünyadan. İntihar ettiğinden cenaze namazını bile kıldırılmıştı babası ve kefenle bile olsa son kez giremedi baba evinden. Meğer en büyük şiddet psikolojik ve sürekli olanmış. Bir günde değil belki ama yıllar içinde bir anneyi bile yaşamaktan vazgeçirebiliyormuş. Gözlerindeki korkuyu anneme benzettiğinden ve belki de karımı; babamın işkenceleri yüzünden yaşama isteği solan anneme çevirdiğinden şimdi yüreğimde ona ait kocaman bir boşluk var. Seksen yaşındayım, yalnızım ve ölüyorum. Herkesin hayatı bir hikâyeye benimkinin adı, "Ne yaşadı, ne yaşattı" olsun.

Kızım, umarım sevilmemiş yaşı kalmamışsındır. Oğlum, umarım sana, "Beyinsiz!" dediğimde çocuk aklınla be-yinsiz olduğunu kabullenip bir ömür böyle yaşamamışsındır. Geç demlenen o çayın tadını hiç kimse bilmesin. Hiçbir çocuk kahkahasını kesip halıdaki desenleri izlemesin. Nefreti büyüklerimizden kalan bir miras gibi sahiplenmesek keşke ve onları gerçekten affedip onlara benzemesek...

"Ah..." Ne acı. "Tamam baba." diyor oğlum yatağımın başında. Gelmiş! İnlıyorum yavaşça. Keşke konuşabilsem, özür dileysem, sen tanıdığım en zeki çocuğusun desem. Gözlerine bakıyorum, nefret yok, acıma da... Ona ilk defa, "Aferin." diyorum. Ona, kardeşine, annesine yaşattığım onca şeyi aşmayı başarmış ve tam bir adam olmuş. Ağlıyor ama eziliyor bakışlarının altında. Umarım seneler sonra beni bulduğun bu perişan hâlim, adaleti çağırıştırır sana. Aferin oğlum sana, sen bir babaya bir kahramana ihtiyaç duymayan özgür dünyalar gibisin.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Nilgün Taylan

MARGARET ATWOOD'A GÖRE YAZARLIK VE YAZMA EYLEMİ

1939 yılında doğan Margaret Atwood günümüzün en sevilen ve en çok okunan yazarları arasında anılır. Onun bunca takdir toplamasının bir sebebi üretken bir yazar olması ise, diğer bir sebebi de kitaplarındaki toplumcu eleştiri ve feminist tavidir sanıyorum.

Atwood eğitilmiş bir ailede büyür. Annesi diyetisyen, babası böcek bilimcidir. Ailecek uzun bir dönem ormanın ortasındaki bir evde yaşamlarının sebebi de zaten babasının mesleğidir. Pek tabii ormanda geçen bir çocukluk Atwood'a sadece doğa sevgisi aşılamakla kalmaz, ona fantastik serüvenleri, hikâyeleri de sevdirebilir. Küçük yaşlardan itibaren yazar olmaya karar vermesinin esas sebeplerinden biri de belki budur.

Bir röportajında ifade ettiği gibi, "O yıllarda nasıl bir belaya bulaşmak üzere olduğunun henüz farkında değildir," tabii. Yazma tutkusunu bir çocukluk hevesi olmaktan çıkıp, ilerleyen yıllarda kendini iyiden iyiye belli edince, Atwood bunun üzerine ciddiyetle eğilmeye başlar.

Onun tutkusunu bunca yıl besleyen şey şüphesiz ki kitaplardır. Atwood çok okuyan bir çocuktur. En çok sevdiği kitaplar ise masallar ve hayvanlarla ilgili gizemli hikâyelerdir. Bunlardan ilhamla yazı denemelerine de aynı yıllarda başlayan Atwood, eğitimine Victoria Üniversitesiyle devam eder, oradan da Harvard'a geçer.

İlk şiir kitabı *Double Persephone*'a, E. J. Pratt Madalyası'nı kazanmasının ardından ise yazarlık kariyerinde onlarca ödüle daha layık görülür ve neredeyse her yeni kitabıyla girdiği Booker Ödülleri listesinden de çok defa ödülle çıkar.

ÇİFT KİŞİLİKLİ BİR CANLIDIR YAZAR

"Yazmak üstüne bir kitap bu... Fakat nasıl yazılacağı hakkında değil; kendi yazılarım hakkında da değil; herhangi bir çağda veya ülkede yaşamış herhangi birinin yazılarıyla da ilgili değil. Nasıl desem? Diyelim ki yazarım (Erkek ya da kadın, ki cinsiyet her zaman az çok fark yaratır.) konumuyla ilgili. Diyelim ki bu kitap, sözcük madenlerinde mesela kırk yıl boyunca çalışıp didinmiş bir erkek ya da kadının –ne tesadüftür ki ben de bu işi aşağı yukarı bu kadar zamandır yapıyorum– bir gece yarısı uyup da bunca zaman ne yaptığını düşündükten sonra, ertesi gün yazmaya başlamayı düşünebileceği türden bir kitap."

Atwood'un kırka yakın kitabı olsa da bunların hepsi Türkçeye çevrilmedi ama Doğan Kitap kendisinin en prestijli kitapları başta olmak üzere bu değerli eserleri peyderpey yayınlamaya devam ediyor.

Atwood kitaplığına geçtiğimiz günlerde bir kitap daha eklendi. Ölümlerle Uzlaşmak: Bir Yazarın Yazmak Üzerine Düşünceleri adını taşıyan bu deneme kitabının çevirmeni ise Dost Körpe.

Ölümlerle Uzlaşmak her ne kadar bir deneme olsa da kitabın temeli 2000 yılına, Cambridge Üniversitesindeki Empson Konferanslarına dayanır. Atwood, gelen davet üzerine bu konferanslara katılıp altı ana başlık altında edebiyat tarihindeki önemli eserlerden örneklerle yazarlık ve yazmak üzerine önemli tespitlerde bulunur.

Bu ana başlıklar Atwood'un kişisel edebiyat yolculuğu, onun edebiyatla kurduğu ilişkisi yansımasıyla "kişi-

sel" olduğu gibi; yazma eyleminin kendisi, ölümsüzlük istenci, yazarın piyasayla, parayla kurduğu ilişkiye dair geniş bir yelpaze çizmesiyle de "toplumsal", yani bütün edebiyat-severleri, kitaplar üzerine kafa yoranları kapsar.

Atwood, kitaptaki ilk başlıkta nasıl yazar olduğunu bahseder. Çocukluğundan ilk gençlik yıllarına, oradan da ilk yazı denemelerine kadar uzanan bu yolculukla Kana-dalı küçük bir kızın yavaş yavaş büyümesini ve bu süreçte edebiyatla kurduğu kişisel ilişkiyi anlatır.

Bu başlıkta Atwood'un hayatına dair kimi ayrıntı-lara karşılıklı da temelde yazarlık üzerine, yazmak üzerine kişisel tartışmalarını okuruz. Hemen devamında yazarın da okurun da çift kişilikli olma hâlinde bahseder Atwood. Okur, çocukluktan beri kendini masal kahramanlarının, şimdilerde film yıldızlarının yerine koyarak onlarla beraber mücadele eder, zorluklara direnir ve sonucunda mutluluğa, zafere ulaşır. Kataris dediğimiz şey de zaten budur. Ancak bu sadece okurun içselleştirdiği bir ikilik değildir. Benzeri bir durumu yazar da yaşamaktadır. Gerek masa başındaki çalışmasında gerekse yaratım sürecinin herhangi bir hal-kasında yazar da karakterleriyle bir olur. Tabiri caizse Super-man ile Clark Kent'in çifte hayatı gibi bir durumdur bu.

YAZARIN PARAYLA İLİŞKİSİ

"Çehov yazarlık kariyerine sırf para için başlamıştı; fa-kir ailesini geçindirmekten başka amacı yoktu. Bu onu aşâğılık biri mi yapar? Shakespeare, çoğunlukla oyun yazarı ve eser-lerine seyircileri etkileyeceğini düşündüğü şeyler katardı doğâl

olarak. Charles Dickens yazarlığı başlamasından bir süre sonra düzenli işini bırakıp geçimini kalemiyle sağlamaya başladı. Jane Austen ile Emily Brontë öyle yapmadılar ama fazladan para ka-zanma ya ha yır demezlerdi. Fakat bu kişilerden herhangi birinin sırf para faktörü sebebiyle daha iyi ya da daha kötü bir sanatçı olduğunu söyleyemezsiniz."

Bir diğer başlıkta yazarın parayla olan meselesine gelir konu. Yazar-para ilişkisi her zaman netameli bir konu olagelmıştır. Bir kısım okur, yazarı, kitabı ve yazma eyle-mini neredeyse tanırsan bir yere koyup bu durumu hayatın reel gerçeklerinden uzak şekilde bir "bal ve süt ülkesi" içe-risinde değerlendirir. Oluşturduğu camdan küre içerisinde-deki romantik dünyası sarsılınca da ya sert tepkiler verir ve "gerçek edebiyat (cı) bu değil" argümanlarıyla camdan küresini korumaya çalışır ya da gerçekle yüzleşip küresinin parçalandığını kabul ederek üzülür. Ne var ki her iki du-rum da problemlidir.

Bu tartışmanın bir diğer kısmı ise yine bununla ilin-tili olarak "çoksatın" kitaplarla dair yürütülen tartışmalar-dır. Bir yazarın kitabının çok satması, diğer deyişle genel okura hitap etmesi, yazarın niteliğine halel getiren bir du-rum mudur? Atwood'un bu başlık altında tartıştığı sorular-dan bir tanesi de budur.

Devam eden diğer bir başlıkta ise önce yazarın tan-rısallığına değinir Atwood. Dahası yazarın hem Tanrı hem de Tanrı'nın aracısı bir rahip olarak okurla, kitapla -hayal-leriyle mi demeli- kurduğu ilişkiyi irdeler. Buradan da ede-biyattaki cinsiyet eşitsizliğine geçer ve Tanrı-Erkek yazarın konumunu irdeler.

Bütün bunlardan başka edebiyatın, yazarlığın temel meselerlerinden birinin insanın ölüm karşısındaki çaresiz-liği olduğunun altını çizer Atwood. Beckett'in tabiriyle, "Dünyadasm, bunun tedavisi yok." şeklinde açık ve net bir çaresizliktir bu. Dolayısıyla insanın ölümsüzlüğe ulaşabilme denemelerinden biri de sanattır, edebiyatsa diğer disiplinler içerisinde ölümsüzlüğe en yakın olan "eylem"lerden biridir Atwood için.

Ölümlerle Uzlaşmak, her ne kadar konferanslardan derlenmiş olsa da, konferans havasından arındırılmış bir kitap. Kitabı okurken ağır kuramlar, bitmek bilmez refe-ranslarla karşılaşmayız. Zaten Atwood da bir edebiyat ku-ramcısı/araştırmacısı olmadığını belirtir. Sadece bir yazar ve okur olduğunu söyler ve kişisel yolculuğundan hareketle genele dair çeşitli sorular sorar. Ve son kerte, Ölümlerle Uzlaşmak'ı da, yazarlığı da şu şekilde özetler:

"...yazmak muhtemelen karanlıkla ilgili bir şey, bir de o karanlığa girme arzusu veya belki de dürtüsüyle... Ve şans yar-dım ederse orayı aydınlatmakla; dışarıya, ışığa bir şeyleri geri getirmekle. Bu kitap bu türden bir karanlıkla ve bu türden bir arzuyla ilgilidir."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Mihri Müşfik Hanım

İlkin Tuğçe Kabadayı

İLK TÜRK KADIN RESSAM MIHİRİ MÜŞFİK'İN İZİNDE KADIN SANATÇILARIMIZ

Mihri Müşfik ya da Mihri Rasim. En sadesiyle Mihri.. 1886 yılında Kadıköy'de doğup büyüyen güzel bir kız. Babası II. Abdülhamid döneminde sarayın mühim isimlerinden Ahmet Rasim Paşa. Babasının sarayla ilişkileri, sanata meraklı genç kız Mihri'yi dönemin saray ressamı Fausto Zonaro'nun atölyesine kadar götürür. Üstelik bu yetenek bizzat II. Abdülhamid tarafından takdir görmüştür. Zonaro, bu küçük hanımefendinin yeteneğinin de zayıf olmasını istemez. Saray çevresinden de olsa bir kadının resim gibi bir sanat dalıyla ilgilenmesi büyük bir şeydir. Bu bazen alay bazen ayıplama sebebi olur. Daha birkaç yüzyıl önceye kadar kadınlar Avrupa'da sanat okullarına alınmazdı. Artemisia Gentileschi, 17. yüzyılda Floransa'daki sanat akademisine kabul edilen ilk kadın olmasına rağmen bu durumun yaygınlaşması yüz sene daha alacaktı. Aynı sıkıntıları birkaç kat fazlasıyla çeken Türk kadınlarının öncüsü Mihri. Zonaro'nun eğitimiyle yetinmeyen Mihri'nin, kaçak pasaportla İtalya'ya kaçtığı bile söylenir. Mihri önce Roma'ya yerleşir ve istediği resim eğitimine başlar. Bir süre sonra bu eğitimi Paris'te devam ettirir. Elbette Paris'teki atölyesinden çıkan çalışmaları ve saray soylusu bu zarif kadının başarısı, elçilik resepsiyonlarında bile fark edilir ve büyüyerek doğduğu topraklara geri döner. Mihri'nin oldukça sağlam bir desen yeteneği vardır. Portreleri bu yeteneği kanıtlar niteliktedir. O artık bu ülkede profesyonel anlamda ilk kadın ressamdır. Fakat bu durum dik duruşundan ödün vermeyen bu zarif kadının yükselmeyeceği anlamına gelmez.

Ressam ve yazar Malik Aksef'in anlatımına göre, Mihri bir gün Milli Eğitim Bakanı Şükrü Bey'le görüşür:

"Muhterem Nazır Beyefendi, memlekette meşrutiyetle birlikte hürriyet, müsavat (eşitlik), adalet, uhuvvet (kardeşlik) geldi, ama bütün bu nimetlerden sadece erkekler istifade ediyor. Kadınlar hâlâ olduğu yerde, bir adım bile ileri gitmiş değiller. Acaba bu imtiyaz nereden geliyor?"

"Ne demek istiyorsunuz hanımefendi?"

"Bugün her yerde müsavat ve adaletten söz ediliyor. Fakat İnas (Kız) Sanayi-i Nefise Mektebi nerede? Hep yapılanlar erkekler için!"

Mihri'nin uğraşları meyvesini verir ve İnas Sanayi-i Nefise Mektebi 1914 yılında açılır. Mihri, Avrupa'dan gelen birikimiyle kız öğrenciler için özenli ders programları hazırlar. Kızların gördüğü dersler erkeklerden ne az ne de fazladır; nü çalışmalar dâhil. Mektebin ilk müdürü Salih Zeki Bey'dir. Sonra müdürlüğü Mihri devralacaktır. İlk öğretmenler İtalyan ressam Salvatore Valeri ve Ali Sami Boyar'dır, daha sonra Paris ve İtalya'da eğitim alan sanatçılardan biri olan Ömer Adil'in de kadroya katılmasıyla öğretmen kadrosu giderek büyür. Estetik derslerini Osman Hamdi Bey verecektir. Perspektif dersini Feyhaman Duran ve niceleri... Aslında 1914 Kuşağı veya Çallı Grubu olarak andırdığımız Avrupa'da eğitim gören Türk gençleri, burada kadınlara da eğitim vereceklerdir. Zorlukların artık damarda kan olduğu bu topraklarda mektep; sürekli yer değiştirmek zorunda kalır. Ayrıca halkın tepkileri onların üzerinde. Sahip oldukları araç gereç vb. olanaklar ise Amerikan ve Fransız kız kolejleri tarafından sağlanmıştır. Polis korumaları, özel izinler ve çeşitli güvenlik önlemleri altında dersler devam eder.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İnas Sanayi-i Nefise Mektebine ilk başvuran, Müzdan Sait Hanım olur. Aynı zamanda Mihri Müşfik'in yeğeni Hale Asaf da okulun ilk öğrencilerindendir. İlk mezunların arasında Bülent Ecevit'in annesi Nazlı Ecevit, Feyhaman Duran'ın eşi Güzin Duran, Nâzım Hikmet'in annesi Celile Hikmet, Fahrulnissa Zeid gibi önemli kadın sanatçılarımız bulunur.

Fahrulnissa Zeid, 1920 yılında mezun olmasının ardından Türk resim sanatına damgasını vuracak çeşitli soyut ve portre çalışmalarıyla adını duyuracaktır. Aliye Berger ise Zeid'in kız kardeşidir. Aliye Berger özel sanat eğitimleri alır. Resmin yanı sıra edebiyatla, şiirle, müzikle de uğraşır. Londra'da teyzesinin yanında eğitimini sürdürür ve özellikle gravürde başarısını kanıtlar. Heykel bölümü ise iki kadın mezun verir: Sabiha Bengütaş ve Nermin Faruki...

Atatürk heykeliyle dimdik duran Sabiha Bengütaş:

"Sanatta, istediğini yapabilecek kıymette olan sanatkarların modern çalışmasını yani cesaret göstermesini tasvip ederim. Yoksa acizden doğan bir modernizmin tamamı ile aleyhindeyim," diyecektir.

Ülkenin ilk seramik sanatçısı Füreye Koral ise ciddi sanat eğitimlerinden geçmemesine rağmen eşsiz bir yeteneğe sahiptir. Füreye, kendini, "Osmanlı laleleri, karanfilleri ve söğütlerinin; Kütahya yeşilinin, kiremit kırmızısının, hele de Akdeniz turkuzunun tutsağı" olarak ifade eder.

Kız ve erkek mektepleri, cumhuriyetin ilanından sonra 1925 yılında birleşti. Mektebin modelleri genellikle gayrimüslimlerdi. Bu durum bile bazen olay çıkmasına sebep olurdu ve Sanayi-i Nefise Mektebinin ilk yıllarında sanatçılar çıplak model çalışmazlardı. Heykeller halk tarafından parçalanır; sanatçılar çalışırken bile heykellerin bellerine peştemal bağlarlardı. Bu yüzden az da olsa bir ilerleme kaydedilmiş sayılırdı. Toplum tarafından sanatçılar üzerindeki bazen psikolojik bazen ise fiziksel şiddet Türk resim ve heykel sanatının gelişimine epey ket vurmuştu. Hatta en büyük sebep bu sayılabilir.

O dönem, özel eğitimler alan, ünlü kadın sanatçılar arasında Melek Celal Sofu ve Müfide Kadri de vardır. Kız mektebinin eserleri, Galatasaray sergileri ve Yurt Gezileri sergilerinde yer alır, birkaç yıl içerisinde de mektepler kapanırdı. Mekteplerin devamını Mimar Sinan Güzel Sanatlar Akademisi getirmiştir.

Mihri'ye dönecek olursak... Döneminin Amerikan Başkanı Franklin D. Roosevelt'in portresini yapacak kadar ileri gider. Üstelik İtalya'dayken Türk öğrenciler için bir okul ya da atölye açmaya kalkacak kadar da cesurdur. *The New York Times*'a konu olur. Türkiye'de açtığı kız mektebinden Avrupa'daki çalışmalarına övgüler alır. Yine başka bir gazetede, Başkan Hamilton Holt, Rollins College Sanat Bölümünde "Leydi Mihri"nin güz derslerini vereceğini duyurur. Atatürk'ün, Roosevelt'in, Edison'un ve hatta Mussolini'nin portrelerini çizer.

Yeğeni Hale Asaf, teyzesi gibi inanılmaz yetenekli ve başarılarıyla takdir gören bir ressamdır, üstelik hayat boyu çektiği hastalıklarına rağmen resim tutkusundan vazgeçmez. Teyzesinin izinde Avrupa'da resim eğitimlerine devam eder. Özellikle Berlin'de Arthur Kampf Atölyesi'ndeki göze çarpan yeteneği, onu Berlin'in sanat dergilerine taşır. Hale, portreleriyle öne çıksa da peyzaj ve natürmort çalışmalarıyla da bilinir. Tüm bu başarısının yanı sıra Hale aynı zamanda kanserle de savaşıyor. Bu savaş onu otuz üç yaşında hayattan koparır.

Tüm bunların sonucunda, kanadında sanatıyla bir kuş gibi dünyada süzülen Mihri, kendisini yeğeni Hale'yi azarlar-ken bulur. "Ben resim yaptım da ne oldu?" der Mihri ve devam eder, "Sanat karın doyurmuyor! Tablolarını mı yiyeceksin? Senelerce çalışmakla ben neye muvaffak oldum? Hiç! Ben her şeyde olduğu gibi sanat hayatım boyunca inadıyla yaşadım. Bugün, buna bin kere pişmanım," der. Mihri'nin yolculuğu, Amerika'da kimsesizler mezarlığında kaybolur gider. Yaptığı birçok resim gibi. Ama bu onu "ilk" yapmaktan alıkoymadı.

Mihri, tüm dünya kadınlarının sembollerinden biriydi. Olmayacak zamanlarda olmazı oldurdu. Diğer her şey gibi sanatı da erkek egemen kültürün tekeline bırakmayanlardandı. Bu sebepten birçok fedakârlıkta bulundu. "Kadın sanatçı olmaz, diye bir şey yoktu. Olamazdı. Olmadı da. Bu dünyada kadın istediği her şey oldu. Kadın hem sanat oldu hem sanatçı. Tüm dünya kadınları hem sanattır, hem de sanatçı..."

"Bir Türk ressamı kendi ruhunu terennüm etmelidir."

-Mihri.

Nazlı Ecevit, Yelpezelili Kadın.

Müfide Kadri, Mesirede Ufalan Kadınlar.
Ankara Resim ve Heykel Müzesi

Leyla Gamisli, Sarıportak, Otoportre

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Hakan Bıçakcı

Invasion of the Body Snatchers / I Married a Monster from Outer Space / They Live

TAKIM ELBİSELİ UZAYLILAR

Bilim kurgu sinemasının her dönem odağında olan uzay teması, kendi içinde alt başlıklara ayrılır. Bunlar arasında en tekinsizi “içimizdeki uzaylılar”dır denebilir. Çünkü bu filmlerin uzaylıları, yabancıya benzemez. Şık, temiz yüzlü, bizim gibi hareket eden ve konuşan bir dünya dışı varlık, her türlü yaratık tasarımından daha korkutucudur. Aynı zamanda alegorik okumalara en açık kategoridir bu. İçimizdeki uzaylılar, filmin dönemine göre komünistleri, göçmenleri, hastalık taşıyanları, yönetimi ele geçirip toplumu içeriden çökertmeyi hedefleyenleri temsil edebilir. Tıpkı bize benzeyen uzaylıların, bize hiç benzemeyen ortak noktaysa duygusuz ve donuk varlıklar olmalarıdır. İnsanoğlu kendine anlattığı hikâyelerde duygu dolu, maneviyat yüklü ve aşka inanan bir tür olduğunu duymayı pek sever.

*Beğ'yi öpene
dek korkunun ne
anlama geldiğini
bilmezdim.*

Dr. Miles Bennel,
Invasion of the Body
Snatchers (1978)

Sen onlara uyma ve sakın uyuma

Invasion of the Body Snatchers / Merih'ten Saldıranlar (Don Siegel, 1956)

Dr. Miles Bennel, yaşadığı küçük kasabaya döndüğünde tuhaf bir ortamla karşılaşır. Kasaba sakinleri arasında, bir akrabasının aslında o kişi olmadığını iddia edenler vardır. “Kesinlikle amcam değil,” diyen ve deli muamelesi görmekten endişelenen kadın, “O benim annem değil,” diye ağlayan çocuk ve diğerleri. Bir tür şeytani ikiz olan bu kop-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Serkan Yolcu

yaların görünüşü ve sesi değişmemiştir, hafızası yerindedir, gözlerdeki bakış gitmiştir sadece. Duygu yoktur.

Bu fenomene “salgın histeri” tanısı konur ilk başta. Ancak elle tutulur gelişmeler, gözle görülür kopyalar ortaya çıktıkça bu teori çöker. Aramıza sızan ruhsuz varlıkların kaynağı insanın paranoyası değildir. Uzayda sürüklenen tohumlardır. Yeryüzüne inen tohumlar bir tarlada kök salar ve insanları uykudayken kopyalamaya başlar. Böylece uzaylılar kelimenin tam anlamıyla yerimizi alır. İnsan bedeni, uzaylı formunun konağıdır. Filmin şahıs kadrosundakilerin birer birer dönüşmesine şahit oluruz. Güvenecek kimse yoktur. Çünkü bu sayfadaki diğer iki filmde de göreceğimiz üzere, polis de artık uzaylıdır.

Son perdeye geldiğimizde insan kalmayı başarabilen kahramanımız ve sevgili Becky'dir sadece. Etrafları dost görünümülü düşmanlarla çevrilmiştir. Onlarla burun buruna geldiklerinde yakında kendilerine katılacakları söylenir. Aşka, duygulara gerek olmadığı telkin edilir. Çiftimizin bu korkunç sondan kurtulmak için kaçmaları ve kesinlikle uyumamaları gerekmektedir. Ancak bir noktada uykuya yenik düşen Becky de onlardan birine dönüşür. Finalde çıldırmanın eşğine gelen doktor, nihayet kendisine inanan birilerini bulur.

*Frank: Nereden geliyorlar?
John Nada:
Cleveland'dan gelmedikleri kesin.*

TheyLive (1988)

Bir canavara vardım

I Married a Monster from Outer Space / Feza Canavarı (Gene Fowler Jr, 1958)

Bill Farrell'in evlenmesine bir gün kalmıştır. Bekârlığa veda partisinden dönerken yolda başına çok tuhaf bir şey gelir. Bedeni kasha göz arasında, bir uzaylı tarafından ele

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteey.org>

geçirilir. Önce yüzündeki donuk ifadeden şüpheleniriz, sonrasında çakan bir şimşekle birlikte birkaç saniyeliliğine uzaylı bir yaratığa dönüşüp eski hâline döndüğünü görürüz. Daha doğrusu bir an için gerçek yüzünü görürüz. Son anda düşününe katılır ve Marge Bradley ile evlenir. Marge, Bill'de bir tuhaflık olduğunu hemen hiseder. Bunu evliliğin heyecanına yorar. Bill kısa zamanda bambaşka birine dönüşür. (Evlenen erkek canavarlaşır mı?) Kocasındaki tuhaflığın farkında olan ve elinden bir şey gelmeyen Marge, bir gün peşine takılıp onu takip eder. Ve uyrgezer gibi çağrıldığı noktaya giden adamın ormanlık alandaki uzay gemisini ziyaret ettiğini görür. Bu takip sırasında sevdiği insanın içindeki canavarı da görmüştür. Sonrası Marge'ın çevresini buna inandırma çabaları ve kaçınılmaz olarak deli muamelesi görmesinden ibarettir. Bu süreçte fark eder ki, tek uzaylı kocası değildir. Şehirdeki erkekler birer birer dönüşmektedir. Marge'ın kapisını çaldığı polis dâhil.

Sonunda kocası görünümüyle uzaylı her şeyi itiraf eder. Kendi gezegenlerindeki tüm kadınlar bir kaza sonucu yok olmuştur. Soylarını sürdürmek isteyen erkeklerin çaresizlikten geldikleri bir duraktır dünya. Amaçları evlenip çoğalmaktır. Ancak Bill, Marge'e karşı kafasını karıştıran duygular geliştirmeye başlamıştır. İnsan bedninde konuk kaldığı süre içinde sevmeyi öğrenmiştir. Bilim kurgu sinemasının yolculuğunda, başta *Blade Runner* olmak üzere insanla robotun aşkının ilk örneklerinden biri vardır karşımızda.

Finalde uzaylıların üreme projesi başarısız olur. Marge'ın ihbarını nihayet ciddiye alan ve ele geçirilme-miş polis güçleri ormanlık alandaki uzay gemisini keşfeder. Ele geçirilen insanların orijinal hâlleri içeride kablolarla bağlıdır. *The Matrix*'i hatırlatan bir şekilde kablolar çekilince uzaylı versiyonları yok olur. Ve dünyadaki deneyleri başarısız olan uzaylılar başka gezegenlere doğru yola çıkarlar.

Gerçekler baş ağrıştır

They Live / Yaşıyorlar (John Carpenter, 1988)

Nada işsiz bir kaybedendir. Yine de Amerikan rüyasına inancı tamdır. Los Angeles'a gelip bir inşaatta iş bulur. Orada çalışan Frank'le arkadaş olur ve onun yaşadığı, evsizlerin kaldığı prefabrik gecekondü mahallesine yerleşir. Hack'lenen televizyon yayınına karışıp insanlara gerçekleri haykırmaya çalışan ve insanların başını ağrıtan yayın dışında her şey volondadır. Nada, oradaki

kilisede bir şeyler döndüğünü fark eder. İçeri girdiğinde duvarda filme adını veren yazıyı görür: *Onlar yaşıyor, biz uyuyoruz*. Kısa sürede bu kiliseye ve çevresindeki prefabrik yaşam alanına abartılı bir polis baskını olur. Nada kilisede saklanan güneş gözlüklerinden bir koli alarak oradan kaçmayı başarır.

Bu gözlüklerden birini taktığındaysa gözlerine inanamaz. İlk dikkatini çeken gözlüğün etrafı siyah beyaz gösterdiği olur. Hemen sonra sokaktaki yazıları fark eder. Kentin doğal dokusu sayılan tabelalardaki reklam panolarındaki cümleler gözlükle bakınca değişir. Her yerde "itaat et, tüket, satın al, evlen ve üre, bağımsız düşünme, televizyon izle" yazmaktadır. Paraların üzerinde de "*Bu senin Tanrın*". Ve sokaklardaki insanların bazıları uzaylıdır. Bu canavarlardan ilki takım elbiseli, yaşlıca bir iş adamı olarak çıkar karşısına. Sonra televizyonda konuşan başkanın da onlardan olduğunu fark eder. Ve tabii neler gördüğünü açık edince peşine takılan polislerin de. Uzaylı polisler yine iş başındadır.

I Married a Monster from Outer Space'teki şimşek çakmasının yerini burada gözlük almıştır diyebiliriz. *The Matrix* referansı ile konuşursak, gözlüğü takmak kırmızı hap etkisi yaratır. Uyandırır. Göremeyenler ise "mavi hap toplumu" olarak uyuşuk hayatlarına devam ederler. *They Live*'in bu sayfadaki filmlerden ayrıldığı noktaysa odağındaki medya eleştirisidir. Medyanın gücü sayesinde, serbest girişimci uzaylılar dünyamızı bir üçüncü dünya ülkesi gibi sömürmektedir.

İnşaattan tanıdığı arkadaşı Frank, Nada'ya inanmaz. Uzaylıları keşfeden kahramana çevresindekiler inanmamaktadır her zaman olduğu gibi. Nada, kelimenin gerçek anlamıyla kafasına vura vura gerçekleri gösterir ona. Gözlüğü takmaya direnen arkadaşıyla uzun bir kavgaya girerek. Ve nihayet ikna olan Frank'le birlikte yeraltı direnişine katılır. Ancak direniş de büyük bir baskınla karşılaşır. Nada ve Frank oradan kaçarak televizyon yayını yapıldığı ve gözüne perde indirerek herkesi uyutan yerel televizyon istasyonu Cable 54'e sızarlar. Burası sinyalin yayıldığı yeraltı kanalıdır. Uzaylıların Andromeda gezegeniyle bağlantılı olduklarını ve bu gezegene yolculuk edilebilen portalı keşfederler. Yolun sonu yoktur, yaptıkları bir tür intihar saldırısına dönmüştür. Yine de Nada ölmeden önce antene ateş edip sinyali *yok* etmeyi başarır. Böylece onların gerçek yüzünü herkese gösterir. İkimizdeki uzaylılar artık gözlüksüz olarak görülebilmektedir. Hem de renkli olarak.

Çağdaş Gürcü edebiyatının Avrupa Birliği Edebiyat Ödülü'ne layık görülen yazarı Beka Adamaşvili'den, başkarakterin Ölüm olduğu bir roman! *Bu Romanda Herkes Ölüyor*'da başkarakter Ölüm, edebiyat tarihinin sevilen eserlerinde dolaşıp ölüme yazgılı karakterleri kurtarıyor. Romeo ve Juliet'i intihardan vazgeçiriyor, Profesör Moriarty'yi Reichenbach Şelalesi'nden itiyor.

Jean Echenoz, Grand Prix ödüllü romanı *Göl*'de okurlarını katman katman açılan, sahici mi alaylı mı belirsiz, kimi zaman anlamlı kimi zaman yersiz, ama illaki ironik, sıradışı bir maceraya davet ediyor.

MİTOLOJİNİN ÖTEKİLERİ - 2

VİKİNGLERİN FESAT TANRISI LOKİ

Ara ara mitolojinin ötekilerini anlatacağımızı söylemiştik. Bu ay, Nors mitolojisinin “öteki”si, kurnazlık ve fesatlık tanrısı, Loki’yi anlatacağız. Kötülük tanrıları düşünüldüğünde Loki, mitolojinin bütünü içinde şahsına münhasır bir karaktere sahiptir. Ne Eski Yunan’daki Hades’e ne Mısır’daki Seth’e ne de Türklerdeki Erlik Han’a benzer. O, kötülüğü bir hobi gibi icra eden, verdiği zararları da çoğunlukla telafi eden, çok özel bir karakterdir. “İyi” tanrılar ile “kötü” Loki arasında neler yaşanmış gelin birlikte göz atalım.

Loki, Odin ve Frigg’in sevgili evlatları Balder’in ölümüne neden olduktan sonra önceki hatalarında gördüğü merhameti bulamayacağını farkındaydı. O yüzden Asgard’dan kaçmış, tanrılardan saklanabilmek için insanların yurduna, Midgard’a sığınmıştı. Burada kimselerin bilmediği bir evi vardı. Dağların arasında, Franang Şelalesi’ni gören, oldukça alçak bir evdi burası. Odin’in, Huginn ve Muninn’i onu bulmaları için göklere saldılarından emindi. Onlara görünmemeye dikkat ediyordu.

Loki günlerini dağlarda dolaşarak, Franang Şelalesi altında balık tutarak geçiriyordu. Balıklar yüzeyde görünmez olunca kurnaz tanrı, onları suyun dibinde yakalamanın bir yolunu aradı ve sonunda aklına bir fikir geldi. Bir kumaş parçasını gözle görülemeyecek kadar inceltti ve örmeye başladı. İlmeçlerinin arası o kadar dardı, ip de o kadar dayanıklıydı ki balıkların yırtıp geçmesi mümkün olmuyordu. Bu yapılan ilk balık ağı oldu. Loki, kendisiyle gurur duyuyordu.

O kadar tedbirli davranmış olmasına karşın Odin’in kuzgunları nihayet yerini tespit ettiler. Loki hiçbir şeyin farkında olmadan hayatına devam ederken, başlarında Thor olduğu hâlde bir grup tanrı onu yakalamak üzere Franang Şelalesi’ne doğru yola çıktı. Thor eve yaklaşmışlardı ki sesleri Loki’ye ulaştı. Ördüğü ağı ocağa attı ve hızla arka kapıdan çıkıp bir somona dönüşerek şelalenin dibine atladı.

Tanrılar bu tuhaf eve geldiklerinde şaşkınlık içindeydi. Loki’den nefret etseler de onun zekasına bir kez daha hayran kalmışlardı. Etrafı iyice aradılar. Loki yoktu. Tanrıların en dikkatlisi Kvasir, masada yarısı içilmiş kadehi fark etti önce. “Loki asla kadehini yarım bırakmaz!” dedi. “Bizi görüp kaçmış olmalı,” diye de ekledi. Diğer tanrılar hızlıca arka kapıdan ilerlediler. Hemen yakındaki şelaleyi ve nehri gördüler. Başka kılığa bürünebildiğini bildiklerinden balığa dönüşmüş olduğunu anlamışlardı. Hemen suyun önüne baraj kurdular. Loki, suyun altında saklanırken tanrıların kurduğu barajı görünce akıntıya karşı yüzmeye başladı. Somonların akıntıya karşı yüzmeyi öğrenmesi de işte o gün oldu. Loki şelalenin de altında geçti ve küçük gölete ulaştı.

Thor ve yanındakiler karış karış tüm nehri tararken, Kvasir elinde Loki’nin ördüğü ağla çıkageldi. Loki ağı ateşe atmıştı ancak tamamı yanmamıştı. İşlerine yarayacak kadar kısmı sağlam bir şekilde duruyordu. İki iri kayanın arasında sınımış somon kılığındaki Loki, endişeyle beklemeye koyuldu. Thor, ağı aldı ve göletin içinde gezdirmeye başladı. Nihayetinde Loki’nin saklandığı kayaların arasına soktu ve somon biçimindeki Loki, ağlara takıldı. Thor, birkaç kez elinden kaçırırsa da sonunda somonu kıyıya atmayı başardı. Loki, kıyıda kendi kimliğine büründü. O küstah hâlden eser yoktu. Kurnaz tanrı gitmiş yerine korkak, sefil, zavallı bir adam gelmişti sanki. Korku dolu gözlerle kendisinden nasıl hesap sorulacağını bekliyordu.

Tanrılar, onu iki kolundan tuttu ve sürükleyerek izbe bir mağaraya götürdü.

İçerisi rutubet kokuyordu, her yerde örümcekler ve yarasalar vardı.

“Bana ne yapacaksınız?” diye sordu korkuyla.

“Korkma seni öldürmeyeceğiz!” dedi Thor, alaycı bir tavırla.

“Peki neden getirdiniz buraya?”

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Tanrılar bu tuhaf eve geldiklerinde şaşkınlık içindeydi. Loki’den nefret etseler de onun zekasına bir kez daha hayran kalmışlardı.

“Cezanı çekeceğin yer burası da ondan.”

Thor, bir grup tanrıyı Loki’nin oğulları Vali ve Narvi’yi getirmesi için göndermişti. Kısa süre sonra onlar da geldi. Çocuklarının derdest edildiğini gören Loki’nin karısı Sigyn de gelmişti. Anne ve babasının gözleri önünde Vali’yi bir kurda dönüştürdüler ve kardeşi Narvi’ye saldırmasını emrettiler. Kurt kılığındaki Vali, Narvi’yi boğazlayarak oracıkta canını aldı. Sigyn, üzüntüden çılgına dönmüş bir şekilde haykırıyordu:

“Bir annenin gözü önünde çocuğunun canını almak tanrılara yakışır mı?”

“Bunu kocana sormalısın Sigyn. Frigg’in gözü önünde Balder’in can verişini pek bir keyifle izlemişti çünkü.” diye cevapladı Thor.

Sigyn, çaresizce boynunu büktü. Kardeşini öldüren Vali, dişlerinden kan damlaya damlaya Jotunheim yönüne doğru koşarak gözden kayboldu. Tanrılar, Narvi’nin cansız bedenini bıçaklarıyla deşip tüm bağırsaklarını çıkardılar. Sonra evladının bağırsaklarıyla Loki’yi mağaradaki üç kayaya bağladılar. Loki’nin kolları, bacakları ve dahi tüm vücudu sabitlenmiş oldu. Tanrılar Loki’yi bağladıktan sonra bağırsaklara büyü yaparak onu çelik kadar sağlam bir zincir hâline getirdiler. Loki’nin bu bağdan kurtulması imkânsızdı.

İşlerini bitirdikten sonra Skadi, ormana gitti ve dev bir zehirli yılan ile geri döndü. Yılanı, Loki’nin tam tepesinde duran bir saçağa sabitlediler. Yılanın dişlerinin arasından kısa aralıklarla zehir damlıyordu. Damlalar doğrudan Loki’nin gözlerine isabet edecek şekilde yılanı da sabitlediler. Her damlada gözü yanan Loki, büyük acılar çekiyordu. Tanrılar, Loki’nin işkencesini bir süre keyif alarak izlediler.

Sigyn, tüm bu yaşananlara çaresizce şahitlik etti. Kocasını kurtarmaya gücünün yetmeyeceğini biliyordu ama belki acısını hafifletebilirdi. Büyükçe bir taş buldu ve koçasının başının üstünde tutmaya başladı. Böylece zehir Loki’nin gözleri-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

ne gelmeyecek, bu acıdan onu kurtarmış olacaktı. Tas dolunca Loki'nin başından bir anlığına ayrılıyor, Loki de bu anlarda zehre tekrar maruz kalıyordu. Zehre maruz kaldığı anlarda acıyla titriyor onun etkisiyle de yer sallanıyordu. İnsanlar ileride bu sarsıntılara deprem adını verecekti.

Sadık Sigyn'in kocası için yapabileceği tek şey buydu. Loki'nin işkencesi o büyük güne, Ragnarök'e değin devam edecekti..

Loki'nin fesat bir tanrı olduğu konusu tartışmaya kapalı. Ne var ki tanrılar arasında iyi-kötü çizgisinin o kadar net olmadığı fikrindeyiz. Loki'nin cezasını çocuklarına ödeten, hiçbir günahı olmayan Sigyn'e büyük acılar yaşatan tanrıları iyiliğin timsali olarak görmek mümkün mü?

"Loki'yi, Nors mitolojisinden çıkarsak geriye ne kalır? Kalan şey bize şimdiki kadar çekici gelir mi?" diye düşününce, benim cevabım kesinlikle, "Hayır!" olurdu. Loki'nin yukarıda anlattığımız en büyük suçu dışında birçok vukuatı var. Bu vukuatlarına baktığımızda hepsini kendisinin telafi ettiğini, hatta verdiği hasardan fazlasını Asgard'a kazandırdığını görmekteyiz. Bunlar içinde en önemlisi Thor'un karısı, tanrıça Sif'in, saçlarını kesmesi ve sonrasında bunu telafi etmesidir.

Bu suçundan sonra Thor tarafından tehdit edilen Loki, cüceler içinde en yeteneklileri olan Eitri ve Brokr'un yanında soluğu alır. Onlardan, tanrıların kendisini affetmesini sağlayacak kadar özel hediyeler yaratmalarını ister. İki kardeş gece gündüz çalışır ve Loki'ye istediğini fazlasıyla verirler. Sif'in saçlarını tekrar yapmakla kalmaz, üstüne; Thor'un çekici Mjöllnir'i, Odin'in mızrağı Gungnir'i, Freyr'e emanet edilen gemilerin en muhteşemi Skidbladnir'i yaparlar. Bunlar, Asirli tanrıların, başta devler olmak üzere tüm düşmanlarına karşı en önemli silahları hâline gelir. Bunun yanında Odin'e, Draupnir adında, her dokuz gecede bir kendisi gibi sekiz yüzük üreten sihirli bir yüzük ve Freyr'e, Gullinbursti adında altın yeleli bir domuz da yaparlar.

Loki'nin Nors mitolojisindeki etkisi "Tanrıların hediyeleri" mitiyle de sınırlı değildir elbette... Odin'in sekiz bacaklı eşsiz atı Sleipnir'in annesidir Loki. Aynı zamanda, tanrı kâtilleri olarak bilinen Fenrir ve Jörmungandr'ın ve yeraltı dünyasının yöneticisi olan Hel'in babasıdır. Ay'ı ve Güneş'i kovalayan iki kurt olan Sköll ve Hati de Loki'nin torunlarıdır.

Loki, tüm mitolojiler içinde çok özgün bir karakter olarak dikkat çekmektedir. Onu ne semavi dinlerdeki şeytanla ne de pagan dinlerindeki yeraltı hükümdarlarıyla kıyaslamak mümkündür. Sürekli olarak tanrılara sorun çıkaran, haşarı bir çocuk profili çizmektedir Loki. Tanrıların genç kalmasını sağlayan elmaları çalan, Thor'un çekicini devlere teslim eden, Asgard'ı çevreleyen duvarın tamamlanması için tutulamayacak sözler verdiren hep odur. Ne var ki sonunda yine çözüm yolunu bulmak da onun işidir.

Asgard'a, devler başta olmak üzere, düşmanlarına karşı güçlü kılan araçları kazandıran ve Balder'in ölümü dışında telafi edilemeyecek bir suçu bulunmayan Loki'yi şeytan gibi görmek de göstermek de haksızlık olur. Freyja'yı korumak için kısırak kılığına bürünüp bir beygirle birlikte olacak kadar fedakâr bir tanrıdır da aynı zamanda! Kim yapar bunu?

Özetle Loki'yi, sevdiğimiz ve maceralarını okurken keyif aldığımız bir "öteki" olarak tarif edebiliriz. Salt kaba güçten başka hiçbir özelliği bulunmayan, devlere karşı sağladığı üstünlüğü de, Loki'nin sayesinde sahip olduğu Mjöllnir'e borçlu olan Thor'u iyi görüp Loki'yi şeytanlaştırmak haksızlık değil midir? Son bir bilgi ile yazıyı sonlandıralım. Marvel filmleri sizi aldatmasın. Loki, Odin'in oğlu değil, kan kardeşidir. Kendisini diğer tanrılardan üstün görmesindeki en önemli etken de bu kardeşlik hukukudur.

Hazır kötülerden gidiyorken bir sonraki sayıda Türklerin kötü tanrısını işleyelim.

Erlık Han'ın anlatacağımız yazımızda görüşmek üzere.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Loki'nin fesat bir tanrı olduğu konusu tartışmaya kapalı. Ne var ki tanrılar arasında iyi-kötü çizgisinin o kadar net olmadığı fikrindeyiz.

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'ndan Yeni Eserler

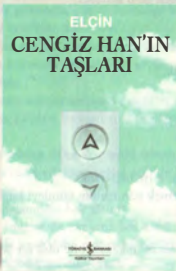
Pastoral Senfoni
André Gide
Çev. İpek Ortaer Montanari
88 sayfa, Karton kapak 16 TL
Sertkapak 50 TL

Kadınlar Ülkesi
Charlotte Perkins Gilman
Çev. Ferit Burak Aydar
200 sayfa, Karton kapak 26 TL
Sertkapak 60 TL

Sefalet
Emine Semiye
240 sayfa, Karton kapak 24 TL
Sert kapak 60 TL

Cengiz Han'ın Taşları
Elçin
Çev. Azad Ağaoglu
136 sayfa, 18 TL

Kıbrıs ve Diplomasi
Ertuğrul Kumcuoğlu
272 sayfa, 34 TL

Kütüphane oluşturmanız için Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
yeni kitaplarla tanışmaya devam ediyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Türkiye'nin Bankası

BABALAR GİBİ BİR YAZI

Orijinal bir kurum kuruluş olan babalık müessesesine, bir kumandaya uzanma mesafesinde olan bu yazımı armağan etmek isterim.

Kahramanımız bir baba!

Kedisiz, dönen koltuksuz, şekilli alt çenesi, gıcıklanan bir sesi olmayan ev tipi baba. Oturmaktan kıcının izi çıkan koltuğundan, gururla kızının yazısını okuyan bir baba.

Selam baba!

Çoğu baba gibi bu baba da sadece ve sadece ailesinin mutluluğunu ve rahatını düşünür. Çoğu baba gibi o da bunun için yıkar döker hatta çoğu kez batırır.

Ama babalık güçlerini kullanarak genelde sağlam ve olumlu adımlar atar, olmayacakları oldurur...

Değerli e v ahalisi de aşıp kalır.

Şimdi silahını çekiyor, size doğrultuyor...

Bam!

"Baba olunca anlırsın."

Derin bir sessizlik oluyor.

Aynaya bakıyorsun, kurşunun sana gelmesinin mümkün olmadığını anlıyorsun, çünkü bu konuda çelik yeleğin var.

Herhâlde abine diyor; kurşun senden sekince...

Yazına devam ediyorsun.

Baba yılmıyor, babalık eylemlerini sağlamlaştırıyor.

Yine garip bir olay oluyor. Herkes kara kara düşünüyor.

Hiçbir çıkış yol kalmadı dediğimiz anlarda saçma sapan bir yol buluyor, sonuna kadar da açıyor yolu. Kızdığımız, sitem ettiğimiz, işime karışma baba dediğimiz şeyi oldurduğu anda bütün dediklerimizi yutuyoruz tek lokmada.

Ham.

Ve alkışlar yine babaya geliyor.

Hep hayatındaki hatalarını söyleyen ama o hatalar yüzünden bok gibi hissettiğini anlayınca da üzülmeni istemeyen babalık müessesesi, her zaman tek bir düşünceyi savunuyor:

"Ailemi üzmemi severim, beni motive eder ama benden başkası ailemi überse sıkıntı çıkarırım!"

Babalık müessesinin sözsüz bir kuralı vardır.

O aileyle ilgili tüm yanlışları sadece baba görür, dışarıdan biri görmeden de o halleder.

O kadar.

Baba kişisi,

Sürekli nasihat etmeli.

"Başkasının nasihatlerini hiç umursamayıp onu dinlemeni talep etmeli,

Ve sıklıkla,

"Bu işten bir halt olmaz, sen bu işe başlama." demelidir.

Dinlemez, başlarsın.

Bam!

Geçmişler olsun kardeşim, bu sefer kurşun böğrüne sıkılır.

O işten gerçekten bir halt olmayacaktır da sen bu müesseseye inadına, o işe başlarsın.

Çelik yelek bu sefer kimin üzerindedir bilinmez, kan kaybından ölmek için malum cümleyi kurarsın:

"Baba haklıymışsın be, bu iş olmuyor."

Geliyordur gelmekte olan.

"Ben sana demiştim..." ile başlar cümlesine, ama babalık müessesesi, senin imkânsız bile olsa bir şeyi olduramamanı hiçbir zaman kabul etmez.

Bu sefer kanal değiştirir.

"Nasil olmuyor ya, oluyordur. Oluyordur da sen olmuyor zannediyorsundur." Kanalına hızlı bir geçiş yapar.

Ama basbayağı olmuyordur.

Kartları yeniden dağıtır.

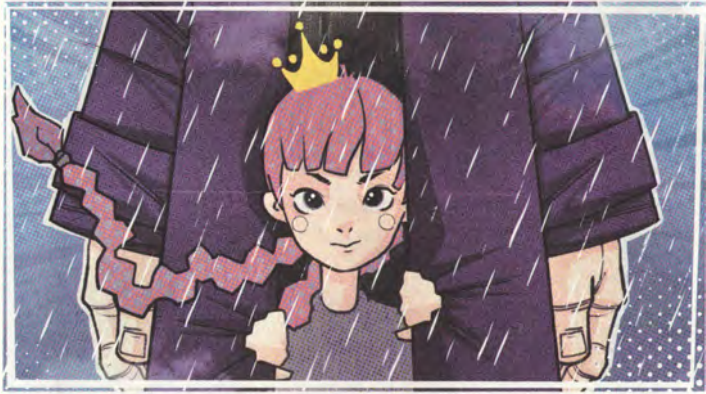
Başaramayacağımı ısrarla söyleyen babayı, bu sefer başarısızlığına inandıramaz olursun.

Çünkü bu kurumda,

Çocukların imkânsız başarırsın, olmayanı oldursunculuk önemli bir akımdır.

Baba nasıldır?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Timuçin Keleş

Baba: Gerçekten öfke kontrolü olmayan sinirli bir adam.

Hep olur olmadık şeye kızmak, en küçük şeylere bile müsaade etmemek, sitem etmek, uyuz etmek başlıca eylemlerinden sayılabilir.

O akşam kafasına bir şey takıldıysa, sevgili baba onunla eve gelir.

Olur olmadık şeyler istemeye başlar.

Dediği şeyler yapılmadıkça ağza yüze sıçma seansları başlar.

Ki bunlar eğlencenin doruk noktasıdır.

Hiç olmayacak bir şeyin olmaması durumu ailenin geri kalanının çok dağınık, çok umursamaz veya mal kıymeti bilmez insanlar olduğunu gösterir.

Ki bu durumların sonuçları babasal cezalar gerektirir.

Bu cezalara geleceğiz, çünkü herhangi bir hikâyeye babayı dâhil edeceksek, bu adamın kesinlikle yüzeysel bir adam olmadığını unutmamamız gerekiyor.

Sadece sinir asla bu kurumu tanımlayamaz.

Çünkü bu kurumda saman alevi sevilen bir ısınma aracıdır.

O öfke diner.

İki gün sonra kapılar çalınır ve özürler dilenir.

Tanımımızı kalpleri kırmadan güncelleyelim.

Baba: Gerçekten öfke kontrolü olmayan ama pamuk gibi kalbi ve vicdanı olan bir adam.

Aksini asla iddia edemeyeceğim şekilde biz de küçük babalarız.

Hoş geldiniz.

Kapıda karşılanmayı hak ettiniz.

Aramızda anneler de var ama ben katıksız bir babayım.

Bu hikâyede anne daha naif daha kırılğan. Ve bu dünyada eşi benzeri olmayan nadide bir eser olduğunu ama maa-
lesef ona benzemediğini biliyorum.

Haydaa!

Bunun benim hikâyem olduğunu da kaçırırım ağzımdan.

Hoş geldiniz tekrardan.

Ben babama benziyorum işte.

Hoş, baskı rejimi herkesi diktatöre benzetir.

Babam buraya kadar bozulmadıysa, şimdi, "Hadi be oradan!" demiştir.

Şaka şaka, babam diktatör değil.

Gözümüzün içine bakınca gözleri dolan biri diktatör olur mu?

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Ağlamayalım üzülmeyelim diye takla atması gerekse takla yerine abartıp üçlü salto atan adam kötü olur mu? Babam yapar şovunu.

Düşünce canımız yanmasın diye ilk önce o atlar düşeceğimiz yere.

Abarttığı, olmayacak işlere karıştığı çok olur.

“Ya! Onun yolu o değil, ne yapıyorsun baba?” dersin.

Bam! Bir kurşun daha gelir.

“Senden mi öğrenicem, ben bu işin yolunu dünkü b.k!”

Susarsın...

Çünkü yaş ve deneyimi kullanmak babalık müessesesine ait en etkili silahtır.

Baktı sen deneyimde de üste çıkıyorsun, o zaman da en etkili ikinci silahı olan acındırmayı kullanır.

Çeker namluyu.

“Biz üniversite okumadık tabii, bize size verilen imkânlar verilseydi...”

Bam!

Yine susarsın.

Maddi olarak hiçbir ama hiçbir şeyi esirgemez baba.

Gak dediniz mi alır, guk dediniz mi alır.

Bu gak guk da önemli bir tabirdir.

Ki hakkıdır.

Hakkı ödenmeyecek de çok şey vardır.

Bir dolu oyuncaktır çocukluğum ya da çoğu çocuğun gidemediği parklar, sinemalardır.

Oyun alanımızı hep korumuştur, bizi hep korumuştur babam.

Başarımız için, mutluluğumuz için her imkânı gözü kapalı önümüze sermiştir. İzin vermediği şeyler kadar izin verdiği şeyler de gariptir. Heh, buna kızardığımız şeyi hoş görür, buna da kızmaz herhâlde dediginiz en saçma şeylere de kızmaktan kendini alamaz.

Dışarıda hep övünür sizinle.

Evde gerekirse söver.

Ailenin, her ne olursa olsun bir arada olması gerektiği zamanlar olduğuna inanır.

Bayram günleri, akşam yemekleri...

Nasılın dediğinde kötü olduğunu belirten bir hareket yaptığın anda o işin peşini asla bırakmaz. Her detayı öğretir, sanki senin mutsuz olmaya hakkın yokmuş gibi.

“Saçma sapan ağlama be!” der.

Ashında üzülmeyi görmek istemiyordur ama üzülüyorsundur işte.

En kötü anları, yetemediğini hissettiği anlardır. Maddi manevi bir çöküntü içindeysen hemen sorumluyu kendi ilan eder. Çözmeye çalıştığı hiçbir sorunu diğer aile fertleriyle paylaşmaz. Çözer, sonra havasını atar.

Hep kendinden bahsedilsin ister, hep ona minnet duyulsun. “Hep iyi ki yaptın, iyi ki varsın, sen olmasan...” ile başlayan cümleler duymaktan hoşlanır.

Sonuna kadar da kurarım bu cümleleri, iyi ki var canım babam!

“Babasının çocukları be!” diye başlayan ve olumlu devam eden her cümle, onun için dünyanın en mükemmel anlarını yaratır.

Ona kanıtlamamızı bekler. Çünkü o vereceği her şeyi verdiğini, sıranın bizde olduğunu düşünür. Soranlara anlatacak başarılar yaratmamız için hep sizden olumlu şeyler gelmesini ister. Başarısızlığa da fiyakalı bir kulp bulur, onu üzülmeyecek bir forma sokar.

Hep yemeği hazır olsun ister, ütüsü yapılmış, çamaşırları yıkanmış, evi temizlenmiş olsun. Kendi görevlerini aşırı iyi yerine getirdiğini düşündüğünden herkese kafasında biçtiği görevlerin de kusursuz işlenmesini ister.

Kendi görevleri konusunda tartışmasız mükemmeldir.

Dertleşmeyi sever. Pek dert yanmaz ama anlattıklarımızdan hem yarın öbür gün kullanacak malzeme çıkarır hem de gerçekten sorunlarımıza çözümler üretmekten hoşlanır.

Kötü şeyleri duymak istemez, çünkü ya çözüm üretemezsem diye düşünür.

Üretemediği her çözüm, kafamızdaki babalık hanesinden bir puan sildiriyor zanneder.

Bazen bize fal bakar. Normalde ağzınızdan alamadığı lafları bu yolla almaya çalışır.

Boş atar dolu çekmeye çalışır.

İşine bağımlılık derecesinde aşiktir. “İşim olmazsa siz de olmazsınız, o yüzden iş her şeyden önemlidir.” der. Yani kısaca; para kazanmazsa biz onu sevmeyiz, artık bizim için bir anlam ifade etmez falan zanneder.

Baba iyidir, orijinaldir.

Sever de söver de.

Ama şuna eminim ki bir film karakteri olsa daimi iyilerdendir baba.

Daimi dosttur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Alparslan Demir

SEVİNJ'İN HİKÂYESİ

"Dedin ki: Çiçekler açtığında geleceğim. Dünyanın bütün çiçekleri açtı, ne zaman geleceksin?"

Jane Maryam, Muhammed Nuri

Şubat ayının başında sosyal medyaya bir video düştü. Salam dostlar diye el sallayan küçük bir kız çocuğu. Adı Sevinj, bizdeki Sevinç yani. *Dokkuz* yaşında. Azerbaycanlı. Hocalı'dan vlog çektiğini söylüyor; dedesini, ninesini, en sevdiği arkadaşı Asıf'ı tanıtıyor bize. Dedesi hekimmiş, köyde herkese o bakarmış. İlk başta anlamıyorsunuz. Paylaşıyorsunuz, yorumlar yazıyorsunuz, beğen butonlarının hepsine dokunuyorsunuz. Azerbaycan Türkçesiyle konuşması hoşunuza gidiyor, arkadaşlarınıza gönderiyorsunuz, sevgilerinize gönderiyorsunuz. Bak, diyorsunuz; bak, bizim de böyle bir kızımız olsa.

Sonra Instagram profilini arıyorsunuz, kimmiş bu Sevinj diye. Videodan videoya gezerken Allah Allah diyorsunuz, Şubat 1992 yazıyor. Çocuk karıştırdı herhâlde. Profile geçiyorsunuz. Daha çok video izleyeceksiniz ya. "Xocalı soykırımı qurbanlarına həsər olunur," yazıyor. Ne kadar da kolay anlıyorsunuz. *Həy* de olsa olsa ithaf olur herhâlde.

İyi de, Hocalı Soykırımı ile dokuz yaşındaki Sevinj'in ilgisi ne? Hem Hocalı henüz bütünüyle kurtarılamamıştı sanki. Buz gibi bir hakikat çarpıyor yüzünüze. Buz gibi.

Sevinj Stories, 26 Şubat 1992'de dünyanın gözü önünde yaşanan Hocalı Katliamı'na dikkat çeken bir mini drama dizisi. Instagram'da ve TikTok'ta **@sevinjstories** profilinde yayın yapıyor. Yapımın yaratıcısı ve senaristi Alihan Recebov. Vüsal Ahmedzade'nin yönetmen koltuğunda oturduğu dizide Sevinj'i Nezaket Heydarova'nın canlandırıyor. Sevinj her gün bir hikâye daha paylaşıyor. Her geçen gün 26'sına yaklaşıyor. İnsanın kalbi sıkışıyor. Siz bu yazıyı okurken Sevinj'in hikâyesi belki de son bulmuş olacaktı. Ah Sevinj, can Sevinj. Gözlerim doluyor.

Neyse ki o günler artık bitti. Bir Kasım gecesiydi. Hârîbülbüller ve laleler el ele vermiş, bahar gibiydi.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Utku Yıldırım

ANDAÇ

Kitaplardan başka bir şeyle karşılaşmayınca kadar dolanmıştım evi, yaşamıştım. Ellerim bir rafta, bacaklarım diğer, gözlerim, ruhum. Öfkelendim, hepsinden kurtulmaya karar verdim. Önce sırtımdakileri döktüm, sırayla. Öyküler. Yerde genişçe bir dalga. Başlangıç tarihi, damga, bitiş tarihi. Birkaç not düşülmüş, birinde, imzalı olanda ellerimizin tutsukluğundan bahsedilmiş, daima.

İmza gününden bir anı,

Kadının adı

sevmiştim onu,

kimin kitabı?

Kapağa bakmadan poşetin içine attım, diğerlerini kapaklarına hiç bakmadan. Dünyamı yeterince biçimlendirmişlerdi, kurtuldum, eskiciye verdim.

Sinir bilim kitaplarını, irrasyonellikle ilgili olanları okşadım, deli olmadığımı inandırmışlardı. Kitapların tarihiyle ilgili olanları öfkeyle savurdum, bir kitap duvara çarpınca ne yaparsa öyle yaptılar, ses çıkarıp yere düştüler. Anakronik. Aynı hareketlerin farklı sonuçlara ulaşmasını boşa bekledim. Gerçekliğin hikâyelerimizi bir arada tutma çabasından başka bir şey olmadığını anlatan kitapları çizginin ötesinden aşağı bıraktım, boşlukta yok oldular. Şu çizgi. Hikâyeleri azıcık gevşetince, bağlar çözülür gibi olunca gözümün önündeki dokular ayrılıyor, kara boşluklar çıkıyor, oradan aşağı.

Şiirler. Bir gökbukağı rengiâhenk. Yazılmasını beklediğimi elime aldım, şeffaf, bir gün okur muyum? Şiirlerinin güzel olduğunu kimse söylememiş miydi? Yıllardır bekliyorum, dergilerde şiirlerini arıyorum, bulamıyorum. Ezberlediklerimi aklımdan okuyup söyleyip anıp kurup yasımı sıkı sıkıya tutuyorum ama bir çiçeğin açmasını izlemeye dönüştü bu, güzelliğe sabrım kalmadı. Hepsini bir kenara. Kolileri, poşetleri, dolapları da, koltukları, neler neleri, oldu olacak duvarları katlayıp böylece atacığım.

Boş ev.

Bir tane kitap kaldı. Yerde, güneşin rengini soldurduğu bir tanecik kitap.

Beni eskiciye bir andaçmışım gibi verdiler.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bilal Tayfur

Nilay Aydın

SIR

"Var mıdır, sırrı olmayan sessizliğin ehemmiyeti?" diye sordu. Samimiyetle sorulan her sorunun ucu biraz da sorana dokunuyordu böyle vakitlerde. O da bu niyetle sormuştu, fakat belli ki farkında değildi. Savunmasızdı; inanmaya ve dahi inandırılmaya ihtiyacı vardı. Sessizliğin boşuna olmadığına inanmaya ihtiyacı vardı. Neyi soruyordu peki? Neden bana soruyordu?

Sessizliğin sırrı.. Sırrın sessizliği... Sessizliğin sahip olduğu sır öylesine anlamlı geliyordu ki insana, salt sessizliğin bir anlama sahip olmadığını düşünmek pek de boşuna sayılmazdı.

Bir süre düşündüm sessizce. Nihayetinde, bütün yollar "var olmak" meselesine çıkıyordu. Hepimiz var

olma çabası içindeydik. Nafilelikten korkmanın sebebi de, iz bırakmaya çalışanın çabası da buydu. Yanlış izler bırakmaktan korkmuyor muyduk acaba?

Bu olabilir miydi, sessizliğin sırrı? Düşmekten korkan bir kuşun, uçmaya cesaret edemeyişine benziyordu. Diğer taraftan, sırra vâkıf olan insan, sessizliği bozmadıkça sırrın varlığından söz etmek mümkün olabilir miydi? Devam etti bu düşünceler uzun uzadıya. Sırta vardığımı sanarak bozдум sessizliğimi, "Sırrın sessizliği lafûgüzaf, sessizliğin sırrı vardır elbet. Asıl sır hâledir; Sır, ancak hâlde gizlenir."

"Uçsuz bucaksız bir sessizlik memleketidir zaman."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

VE... SIFIR

Vapurdasin.

Güvertede oturuyorsun. Yorulmuşsun, uyumak istiyorsun, göz kapakların ağırlaşıyor. Nefesin yavaşlıyor. Daha derin. Nefes al. Ver. Gevişyorsun. Soluğun rüzgâra karışıyor. Dönüp tekrar sana yapıyor, oldukça sert. Ama sakinsin, artık seni hiçbir şey incitemez. Güvendesin, güneşin okları tenine battıkça ne tuhaf, ölmüyorsun, alnında kanlı canlı bir yaşamak parlıyor. Onu tutup denize atsan... Olmaz. Kolun kalkmıyor. Say ki ceset...

Uyuyorsun.

Nefes al. Ver. Her seferinde biraz daha yok oluyorsun. Zihnin eriyor. İçinde ne varsa azalıyor, rakamlar uçuyor. Üüüüüü... Sen de uçuyorsun. İkiiiiiiiiiiii... Gevişyorsun. Biiiii... Kayboluyorsun. Sıfır... Sıfır, o sonsuz halka, bütün rakamları yutuyor. Sesim artık sesine karışıyor, beni duymuyor, kocaman bir boşluğa akıyor. Karanlığı koyu, hiçliği diz boyu bir çemberin içindesin, sıfıra yakın bir rahmin döngüsünde. Daha çok gevişyorsun, daha çok gevşe, ruhun bedenini terk etmiş gibi kaskatı. Oturduğun yere kilitlemişsin. Göz kapakların yapışmış. Yeni doğmuş bebek gibi zihnini ama doğar doğmaz da ölmüş bebek gibi zihnini, yok gibisin ama varsın, var gibisin ama yoksun. Ne olduğunı bilmiyorsun, bir şeyler acıyor, çürüyor. Ölüyor musun? Hiç var olmamış olsan, yok olmak bu kadar acıtmazdı. Hiç olmamış olmayı diliyorsun.

Denize bakıyorsun. Nasıl doğurgan. Kımıl kımıl bir şeyler canlanıyor içinde. İçinde kımıl kımıl bir şeyler... Deniz mi, senin mi? Gördüklerin kime ait? Bilmiyorsun. Elini karnına koy. Ne hissediyorsun? Sesler var. Dışındaki ses içine, içindeki ses zihnine karışıyor. Vapuru, suyu, dalgaları, martıları, insanları seslerinden tanıyor ama hangisi neyin sesi ayıramıyorsun. Gürültülü kokular gibi art arda. Beynin çarpıyor. Şak şak. Beynine çarpıyor. Dalga dalga. Bu yumuşacık su, nasıl oluyor da kayaları parçalıyor, anlamıyorsun. Miden bulanıyor. Yosun. Nem. Ter. Susam. Simitler gevrek gevrek gülüyor. Sen ağlamak istiyorsun. Deniz yolculuklarını oldum olası sevmezsin aslında, korkarsın. Karşıya geçmenin başka bir yolu olmalıydı, kendini karşı kıyıda bırakmanın bambaşka bir yolu. Suya bakıyorsun ve kendine. Ellerin küpeştede. Bıraksan düşeceksin. Deniz tutuyor. Deniz tuttu mu bırakmaz. Miden daha çok bulanıyor. Vapur sallandıkça bir o yana bir bu yana, önce iskele sonra sancağa, hem başına hem kıcına bakıyorsun. Vuruyorlar, doğar doğmaz vuruyorlar, ciğerlerine hava gitsin, alıyor musun, anlıyor musun nerede atılıyor o ilk tokat, o ilk düğüm, o ilk nefes, say ki hiç büyümemişsin. Hep çocuk. Beşik bir o yana bir bu yana... Oldum olası sevmezsin aslında. Neden bindin ki? Hiç gelmemiş olsan, hiç doğmamış... Bu kadar acıtmazdı. Ama vapura bir kere bindin madem, yüzleşmelisin, yüzüne iyi bak, denize ve kendine. Masmavi bir sütün içindesin. Teninden tuzlu geliyor. Tiksiniyorsun, emdiğin süt burnundan geliyor, hayat emdiğin sütü burnundan getirirken televizyonda uzmanlar ilk altı ay anne sütü çok önemli diyor. Bir kere duyuyorsun, iki kere ölüyor. Sesin bir kulağından girip ötekinden çıkması, o sesin kulağından hiç geçmemesiyle aynı değil. Hiç duymamış olmayı diliyorsun ama bir kere yaşamak hiç yaşamamış olmakla aynı değil. Tadını alıyorsun bütün, mermer sütunun başında parlayan bir çift memeden akıyor. Ağzını dayıyorsun, kana kana içiyorsun yana yana, kaçırdığın bütün ayları kapatmak ister gibi iştahla. Aklına bir sinek düşüyor. İlk ay emdiğin süt, diğer bütün ayları telafi etmeye yeter mi? Yetmiyor. Şimdi mesela bıraksan kendini denize, iştahla ciğerlerine dolan su, susuz geçirdiğin zamanları kapatmaya yeter mi? Fazlasıyla ölüyorsun, eksigiyle yarıyor. Nefes al, ver. Verince almayı, alınca vermeyi unuttu. Yok olursun. Ama bir kere var olmuşsan... Boş ver, düşünme bunları. Denize bak.

Denize bakıyorsun. Bir midye kabuk bağlıyor, denizanası karnını yarıyor, ahtapot kolunu yiyor, balıklar ağlıyor, denizin suyu taşıyor, türüne aykırı şeyleri daha çok seviyorsun, hepsi bir miktar sana benziyor. Elini karnında gezdiriyorsun. Keşke yiyebilsen. Yemeden yutmuş gibisin, bir şeyleri hazmedemeyişin hep bundan. İçinde dönüp duruyor, sorular, dönüyor, sorular, duruyor, sorular ve sorular. Olmayı istemek kadar olmayı istememek de içgüdüsel mi? Sana ait sandığın bütün istekler, türündeki diğer canlıların geçmişine mayaladığı fikirlerden mi ibaret? Şimdi mesela denize bir kaşık yoğurt atsan, ama deniz süt değil de beyazsa, ama beyaz renk değil de maviyse, ama mavi huy değil de denizse, ama bir kaşık yoğurt bile değiştirebilecekken her şeyi, deniz denizliğinden vazgeçmemişse, yoğurt yoğurtluğunu bırakmamışsa, ama tutmamışsa... Ya tutarsa? Ya çoktan tutmuşsa ve tutunmuşsa sana? Cevabın yok. Hiçbir soruya cevabın yok. Peki ya her şeyin cevabı varsa da sen bilmiyorsan ve dünyada bundan daha korkunç bir şey yoksa? Bunu da cevabın yok. Zihnini karışıyor. Sular bulanık. Ama dinginsin. Güvendesin. Artık seni hiçbir şey incitemez. Korkma. Bırak. Kendini. Sesini dinle. Neydi o? Bir tıkırtı. Nereden geldi? Halatların arasından. Bir kertenkele çıkıp hızla alabandaya geçti, bacaklarını açıp duvara yapıştı, bir müddet öylece durdu, sanki her şey putlaştı. Her şey çok hızlı oldu. Nefes al. Ver. Nefes al. Dur. Korkuyor. Sanki fazladan bir nefes daha alsan denize fırlayacak. Ölecek, her şey ve herkesle birlikte kertenkeleler de ölecek. Küçükken olduğu gibi. Yıllar önce mahallenin çocuklarıyla oynuyordun. Sonra içlerinden biri bulduğu kertenkeleyi tutup sallayarak

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteu.org>

aranıza getirdi. Yere koydu, ama kuyruğunu bırakmadı. Ne yapacaktı? Taşı aldığı gibi kuyruğuyla gövdesinin birleştiği yere indirdi. Gözlerini sımsıkı kapadın. Oldum olası kan görmeye dayanamazsın. Ama akmadı. Gözlerini açtığında bunu bir sihir sandın. Kertenkelenin kuyruğu gövdesinden ayrılmış olmasına rağmen kopan kısmı da kendisi de hayattaydı. Gözlerine inanamadın. Çocuk kertenkeleyi bırakınca ana parça kaçtı ama kalan parça... Bir müddet kendine kıvrıla kıvrıla süründü. Kuyruk, artık bir kertenkele değildi ama hâlâ ona aitti ve işin kötüsü hâlâ yaşıyordu. Nasıl olur dedin, nasıl olur? Simit gibi gevrek gülüşlü bir çocuk dişlerini göstere göstere yeniden çıkacak dedi, giden kertenkelenin kuyruğu yeniden çıkacak. Buna da inanamadın, nasıl olur? Nasıl olmaz, bal gibi oluyor. Mesela seni doğuran kadın, daha kırkın çıkmadan gidip yeni bir hayat kuruyor. Başkasıyla evlenip yeniden çocuk çocuğa karışıyor. Kendini yeni bir kuyrukla tamamıyor, dönüp eskisine bakmıyor bile. Oysa katiller bile döner biliyorsun. Sen olay yerinde öylece, ne tam olarak ölü ne tam olarak diri, kendine kıvrıla kıvrıla ölüyorsun. Gövdenin kendisi olan belki tamamlanırın ama gel gör ki kuyruksun ve hayata yarısından başlamışsın, bu yüzden hep yarım kalacaksın. Korkuyorsun. Ya sen de yarım bırakırsan? İki yarım kuyruk, bir kertenkele etmez biliyorsun. Bir planarya olan mesela, kafan kesilse bile kendini tamamlar, yeniden başlayabilirsin. Ama ya insansan? Üstelik yarım bırakılmışsan? Bir kere yarım kalınca insan, defalarca büyüse bile bir daha asla tam olamazsa ve asla tam olamayacağı için hep yarım bırakmak tabiatında varsa? Ya yoksa? Ya tutarsa? Ya tutunursa? Ya bilmiyorsan? Ya hiçbirinin cevabı yoksa? Çıldırarak üzeresin.

Tamam. Sakin. Nefes al, ver. Denize bak. Dalgalı, öfkeli, hırçın ve kırgın. Sular kırılınca, ışık vurunca rengârenk olur, biliyorsun. İnsan kırılınca simsiyah. Denize bak, bembeyaz süt gibi simsiyah. İnciler, pullar ve balıklar. Kimil kimil bir şeyler var içinde. Senin mi, denizin mi? Balıkların hepsi birden yüzünce aklına belgesellerdeki sahneler geliyor, bir şeyler canlanıyor. Meninin içinde balıklar... Belki kertenkele, bilmiyorsun. Her biri, henüz olmamış bir kertenkele olarak ve kuyruğunu sallayarak henüz olmadıkları hâlde ölüme ilerliyor. Sadece biri, rahme kadar gelmeyi başaran sadece biri, var olmayı hak eden o kuyruk incisi, mücadele edip, dağları delip inine giriyor. Senin gibi. Peki ya sen şimdi, yıllar önce var olmayı bildiğin gibi var etmeyi de bilebilecek misin? İçinde yüzen kertenkelelerin hangisi diğerlerinden daha güçlü, hangisi yarım kaldı, hangisi zaten tamdı, bunları bilmek isteyecek misin? Neyi isteyip neyi istemediğini bile bilmiyorsun, ne tuhaf. Düşünmeye mecâlin, kolunu kaldıracak hâlin yok. Keşke şu an eline taş alıp karnını yarsan, rahmindeki bütün kuyrukları denize boşaltsan, deniz almadan vermez, vermeden almaz, içini taşla doldursan, sonra kendini dünyaya fırlatsan, fışkırtsan ne varsa, denizati gibi püskürterek üstelik. Deniz atlarında dişiler değil, erkekler doğurur biliyor muydun? Keşke seni de baban doğursaydı. Belki bu kadar acıtmazdı. Hâlâ acıyor. Elini karnına koyuyorsun. Bunu gerçekten istiyor musun?

Bilmiyorsun.

Ama uyandığında bileceksin. Üçten geriye saydığında ve sıfır dediğinde ve sen gözlerini açtığında... Hipnoz sona erdiğinde tam olarak uyanacaksın. Nerede olduğunu, ne istediğini bileceksin. Yaşamak ve yaşatmakla uyumlu bir insan olarak neyi tercih edeceğini bileceksin. Sıfır dediğinde, yarımalar tamamlanacak ve senin için yeni bir hayat başlayacak. Üüüüü, göz kapakların hafifçe aralanıyor. İkiii, yavaş yavaş kendine geliyorsun. Biiir, uyanıyorsun...

Ve... Sıfır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DEJA VU ADINDA BİR KEDİ

·Sesli Düşünüyorum #4

1. Bir süre önce *The Matrix Resurrections*'ı izlemek için sinemalardaydım —şunu fark ettim, on yıl önce Hollywood filmlerinin Türkçelerini de bildirdik, yani şimdi, *Resurrections* nasıl çevrildi hiçbir fikrimiz yok, halkımız Netflix'lerle ya da fulhdfilmizle'lerle vesaire, acaba dublaj olayını komple bitirdi mi?

2. Yeni *Matrix* filmi çok kötü, üzerine pek bir şey söylemeye gerek yok. Çok kötü. Sinemadan çıkmayı düşündüğüm anlar oldu, neyse ki E. çıkmamamız konusunda beni ikna etti. ("Sinemalar artık pahalı Cem, öyle bir lüksümüz yok.") Fakat tuhaf bir biçimde filmi beğenenler de çoğunlukta. Filmi sevenlerin argümanı şu: "Filmin içinde Warner Bros'a dahi laf çarpılıyor, yani aslında Keanu, Lana Wachowski! Uzun lafın kısısı, bir *metafiction*'la [Üstkurmaca, bunun Türkçesine hâlâ ihtiyacımız olabilir.] karşı karşıyayız." Anlamsız gözlerle etrafa bakıyorum ve şöyle düşünüyorum: Bunun bir *metafiction* olduğunu anlamanız ve bu çok bariz ögeyi fark etmeniz, filmi sevmek için yeterli midir?

3. Yabancı dilde yapılan şakaya her daim daha fazla güleriz. Rusçayı henüz yeni yeni konuşabildiğim günlerde, komik olsun olmasın, anladığım her espriye gülerdim. Çünkü artık Rusça biliyordum ve bildiğimi herkes de bilmeliydi, değil mi?

4. "Evet, Kemal benim. Ama bunu kimseye söylemeyin." Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi* sonrası söyleşilerinden biri.

5. Üstkurmaya ilgili, bir arkadaşımın sevgilisi (*bir arkadaşım*), *Masumiyet Müzesi*'nde anlatılanların tamamen gerçek olduğuna o denli ikna olmuştu ki, Çukurcuma'daki müze açıldığında —ayrılmalarının üzerinden aylar geçmesine rağmen— arkadaşşıma şu mesajı atmıştı: "Bak, gerçek değil diye benimle dalga geçiyordun, ama müzesi bile açıldı."

6. Sosyal medyada, entelektüel referans içeren herhangi bir içerik (Magritte'in piposu, Picasso'nun *Guernica*'sı, *Don Quixote*, *Hamlet* ya da *Romeo ve Juliet* gibi birçok kişinin aşına olduğu bir referans olmalı bu.) daha fazla reaksiyon alır.

7. *The Matrix Resurrections*'ta *Deja Vu* adında bir kedi var.

8. Orhan Pamuk, malum kitap sonrası kendisine sorulan "Kemal siz misiniz?" sorularından birine ise şu yanıtı vermiş: "*Masumiyet Müzesi*'ndeki Kemal ben değilim. Ama okurlarımın beni Kemal sanmalarını da engelleyemem. Evet, ben Kemal değilim ama umarım buna inanmazsınız."

9. Televizyon izleyen herkesin Shakespeare'le ilgili bir fikri vardır.

10. Okuduğum en ilginç üstkurmaca metni, yazımı on yıldan fazla süren, otuza yakın yayınevi tarafından reddedilen Mark Z. Danielewski'nin *Yapraklar Evi*'ydi (Monokl, 2018). Yazarına daha geleneksel bir metin yazmayı düşünüp düşünmediği mi sorduğumda şu yanıtı almıştım: "Bir gök bilimci, güneşin dünyanın etrafında döndüğüne tekrar inanır mı?"

11. Woody Allen, bir kitabında (ve filminde de sanıyorum: *self-plagiarism*) hızlı okuma kursuna gittiğini ve *Savaş ve Barış*'ı okuduğunu söylüyordu: "Anladığım kadarıyla olaylar Rusva'da geçiyor."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

yalnızlık evreni

bu evrene
enerjisini veren
"toksik kalabalık"
güneşi

tekli koltuk
gezegeni

yemek
yerken açılan
1 bölümlük dizi
yolu

NETFLIX

kulaklık
uydusu

yüksek şarj
istasyonu

çift
yastık
gezegeni

"ne zaman
buluşuyoruz?"
karadeliği

gelen giden olursa
etrafı toplanım
kaybolmuş dizi

sadece
evli arkadaş-
larınla görüşe-
ceksin...

yalnız kayması

ACI İNSANDA İZ BIRAKIR
AMA GÖRÜLMEMEYECEK KADAR DERİNDE.

MARGARET ATWOOD

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BENİM KAYBEDİP TEKRAR BULDUĞUM
KENDİME OLAN SEVGİMSİN SEN.

ROBERT MUSIL

MELİSA KESMEZ

İstanbul yalnızlığından kaçarken, başka bir kentin yalnızlığına tutulmak var hem. Tekinsiz duygular yokladı içimi. Kızılay'da kaldırım taşına oturmuş ağlarken, kızarmış burnumu koluma silerken hayal ettim kendimi. Yeşilçam'la büyüyen çocuklarız, dram dedin mi en âlâsını yaratırız derhâl. Sonra, Emek'te bir çocuk parkında başka bir zavallı sahne yarattı zihnim. Bir banka oturmuşum misal öğle vakti, boş salıncaklara bakıyorum, güneşin altında parlayan kaydırağa falan, güvercinlerin kabara kabara dolandığı suyu çekilmiş süs havuzuna, arka arkaya sigara içerken bir yandan, yapamazken burada, gidemezken de bir türlü. Ya da Kuşulu Park'ta kar yağarken. Yalnız başıma oturmuşum. Elim ayağım donmuş soğuktan. Eve gidesim de yokmuş hiç. Boşmuş ki ev. Boş eve gitmesi zormuş.